

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— Kr. za inozemstvo 15.20 Kr
EKSKLJUCNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Ponesrečeni poizkusi angleškega izkrcanja pri Tobruku

Dve križarki, 4 rušilci in več drugih ladij potopljenih, 1 lahka križarka in 3 druge manjše edinice hudo poškodovane 576 ujetnikov

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 15. septembra naslednje 841. vojno poročilo:

Sovražni poskus izkrcanja pri tobruškem oporišču, ki se je začel v noči 14. t. m. z močnim pomorsko-letaljskim napadom, je bil ob 9. zjutraj popolnoma strf. Čete, ki so se izkrcale s pomorskih in letalskih sredstev, so bile v teku 5 ur popolnoma uničene in zajete. Takojšnjemu nastopu bataljona »San Marco« pod poveljstvom fregatnega poročnika Giacomo Colotta in drugih naših oddelkov, ki so jim hrabro pomagali nemški vojniki tobruškega oporišča, je uspelo po nagli srđiti borbi obvladati sovrzne čete, ki so se že izkrcale, včevši nekaj padalcev. Proti pomorskim edinicam, ki so podpirale operacijo, so obalne in protiletalske baterije italijanske in nemške obrambe nastopile s točnim ognjem in potopile 3 rušilce, nekaj izvidnic in več izkrcavalnih sredstev. Proti pomorskim silam, ki so se umikale proti vzhodu, so kasneje nastopile napadalne in bombne italijanske in nemške skupine, ki so potopile 1 križarko, 1 rušilec in več motornih torpedov ter hudo poškodovale 1 lahko križarko in 3 druge manjše edinice. V teh akcijah se je posebna odlikovala 13. napadalna skupina pod poveljstvom majorja-pilota Renza Vialea.

V naših rokah je ostalo 576 ujetnikov, med njimi 34 oficirjev, več sto pa je mrtvih in ranjenih. Razen tega smo zajeli večje količine vojnih potrebščin. Naša pomorska sredstva, ki so tekmovala pri reševanju delih, so rešila večji del posadk potopljenih ladij.

Naše celotne izgube so sorazmerno skromne.

Istočasni napadi lahkih oklopnih britanskih vozil proti letališčem na tem področju so propadli spriču takojšnjega nastopa krajevnih posadk, ki so uničile veliko število avtomobilskih vozil in zajele nekaj ujetnikov.

Nemško posebno poročilo

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. sept. s. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje izredno poročilo: Angleške čete, ki so se izkrcale v noči na 14. septembra pri Tobruku ob podpori letalskih in pomorskih sil, so bile uničene ali ujete po hudi in nagli borbi tesno sodelujočih italijanskih in nemških sil. Sovražne pomorske edinice so bile zadete s preciznimi strel obalnih baterij in protiletalske obrambe, tako da so bili potopljeni trije rušilci, nekaj korvet in številne izkrcavalne ladje. Sovražne pomorske edinice so se potem obrnile proti vzhodu, nakar so jih skupine italijanskega in nemškega letalstva napadle ter potopile dve križarki, en rušilec ter več torpednih motornih čolnov. Nadaljnje manjše edinice so bile hudo poškodovane. Nemške minolovke so privlekle v pristanišče Tobruka eno brzo angleško stražno ladjo s 117 ujetniki. Devet sovražnih bombnikov je bilo sestreljenih. Skupno je bilo ujetih 576 mož, med njimi 34 oficirjev. Sovražnik je imel mnogo mrtvih. Zajeta je bila znatna količina vojnih potrebščin, med ujetniki je veliko število brodelorcev s potopljenih bojnih ladij. Na naši strani so izgube skromne.

Še hujsi polom

kakor pri Dieppu

Berlin, 15. sept. s. Tukajšnji tisk piše glede poskusa izkrcanja nekaterih angleških oficirjev pri Cherbourgu, da se je izkrcanje zaključilo klaverno, kakor si le moremo misliti. Ogenj nemške obrambe je bil izredno nagel in smrtonosen. Možje, ki so se vrgli v morje in srečno prišli na kopno ter skušali uporabiti orožje, so bili takoj premagani. V berlinskih krogih opozarjajo z velikim zanimanjem tudi na poskus izkrcanja v večjem slogu, ki

so ga izvedli Angleži pri Tobruku. Pri pomnija se, da je podvzete podobno onemu pri Dieppu in se je prav tako, v še boljšem času, katastrofalno izjalovilo. V manj ko 5 urah so bili Angleži poginani nazaj v morje z zelo visokimi izgubami. Številne bojne edinice med njimi, dve križarki in štirje rušilci, pa so bili potopljeni. Očitno je, komentirajo v tukajšnjih krogih, da se Churchill gotovo ne proslavlja s takimi teaterskimi odvzetji, ki samo znova potrjujejo ogromno silo orožja Osi.

Odlični deleži letalstva

Operacijsko področje, 16. sept. s. Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.)

Poskus izkrcanja, ki ga je izvedel sovražnik v noči 13. t. m. in v prvih jutranjih urah naslednjega dne pri Tobruku, se je bedno izjalovil zaradi odlične in istočasne bliskovite akcije naših Oboroženih sil ob pomoči nemških sil. Italijansko letalstvo je kakor vedno krepko prispevalo k operaciji in izpričalo zopet izkušnost in spretnost ter zlasti hrabrost svojih pilotov. Malo pred zoro dne 14. septembra so se napadali oddelki kr. letalstva, ki so bili obveščeni, da plovejo sovražne pomorske edinice obsejajoče, eno križarko, 4 rušilce in nekaj 10 torpednih motornih čolnov, vzhodno tobruškega pristanišča, dvignili z nekoga letališča v bližini tržjave, da bi napadli angleške ladje.

Italijanskim letalom je uspelo ob premaganju silne nasprotnikove topovske reakcije doseči edinice, ki so se zavedle resnosti položaja ter so se razpršile izpremi-njajoč neprestano svojo smer. Naša letala so tedaj v strmoglavskih poljih z bombami napadla sovražne ladje. Bombe so v polno zadevale svoje cilje. Ta bliskovita akcija je stala sovražnika krvave izgube. Eden izmed obeh rušilcev, ki so ga zadele bombe največjega kalibra, se je potopil. Štirje torpedni čolni, na katerih so nastali požari, pa so se naknadno potopili. Ob sodelovanju z nemškimi bombniki, ki so nato

dospeli, sta bila še nadaljna dva torpedna čolna tako hudo zadeta, da sta se verjetno potopila.

Naša letala so se nato spustila nizko in s strojnimi uspešno obstreljevala preostale edinice, ter poškodovala hudo tri zadnje ladje. Nad drugimi ladjami na morju so medtem operirali nemški bombniki, ki so tudi dosegli važne uspehe.

Po prvem napadu je drugi val naših letal dosegel tri motorne čolne s četami v pojni bojni opremi, ki so jih naši izvidniki malo prej opazili severovzhodno od Marsa Matruha. Silovita a neuspešna obramba sovražnika je bila z lahkoto obvladana in en angleški torpedni čoln, ki je bil zadet v polno, se je potopil. Ostala dva pa sta bila hudo poškodovana ob obstreljevanju s strojnimi iz nizko letajočih letal.

Medtem ko se je naše letalstvo izkazalo v teh akcijah proti sovražnim pomorskim edinicam so druga letala s svojim naglim in drznim posegom nevtralizirala operacije nasprotnika v zaledju. Javljeno je bilo izkrcanje lahkih oklopnih motornih sredstev. Naša napadalna letala so iskala, napadala in uničevala oklopna sredstva, ki so prišla v omejenem številu iz puščave. Nagla intervencija italijanskih letal, ki so doslovno očistila področje, je preprečila razvoj nasprotnikovega manevra, ki je bil v kalli zatrt. Mnogo nasprotnikovih lahkih oklopnih sredstev je bilo uničenih, druga so pa bila zažgana ali onesposobljena za boj.

V teh akcijah so naši piloti sijajno dokazali svojo hrabrost, svoj prezir nevarnosti in svojo izredno spretnost. Najbolj se je izkazala 13. skupina napadalcev pod poveljstvom majorja pilota Lorenza Diale.

Ostro žigosanje angleških vojnih metod

Berlin, 15. sept. s. Nizkoten angleški napad na bolniško ladjo »Arno« strogo žigosajo v tukajšnjih političnih in vojaških krogih, kjer omenjajo, da Anglija pač nadaljuje svojo resnično tradicijo v tem oziru. Vsi listi objavljajo poročila in podrobnosti italijanskih listov o potopitvi ladje ter označujejo dejanje za piratstvo, ki nima ničesar opraviti z vojno akcijo. V tukajšnjih krogih ob tej priliki omenjajo katastrofalno izjalovljenje angleškega poizkusa pri Tobruku ter tako primerjajo vojni način Osi z angleškim.

Ko so bili še vsi ogorčeni zaradi potopitve bolniške ladje »Arno«, se je doznalo iz uradnega italijanskega vira, da se je posrečilo kljub velikim težkočam rešiti mnoge člane posadk angleških vojnih ladij, potopljenih pred cirenaisko obalo. Zadoštuje to nasprotje v zadržanju do ranjenih in do tistih, ki po pogodbah ne pripadajo več borbenim silam, za klasificiranje morale naroda.

Zeneva, 15. sept. s. Švicarski listi objavljajo na vidnem mestu in s poudarkom pripombo k italijanskemu vojnemu poročilu št. 840 o potopitvi bolniške ladje »Arno« in v zvezi s tem ostro obsojajo stalne angleške kršitve mednarodnih zakonov.

Vladarjeve čestitke cesarju Mandžurije

Ksing King, 15. sept. s. Kraljevi ministri Italije je izročil zunanemu ministru Vrhuaung Cangu poslanico s čestitkami Kralju in Cesarju za mandžurskega cesarja ob desetletnici ustanovitve nove države.

Angleži so hoteli doseči velike cilje, dosegli pa so le velike izgube

Rim, 15. sept. s. Po operativnih poveljih, naidenih pri ujetnikih, bi se morala letalsko, pomorska in celinska operacija, ki jo je sovražnik poskušil v noči od 13. na 14. na Tobruku, izvršiti z istočasnim izkrcanjem na vzhodu in zapadu pristanišča, da bi se doseglo sidrišče v Tobruku z obeh strani. Uničenih bi moralo biti kar največje število pristaniških naprav in potopljene s posebnimi sredstvi pomorske edinice v pristanišču.

Po dosedanjih podatkih so pri operacijah sodelovali: dve križarki, več rušilcev in podmornice ter korvete in brzi torpedni čolni v znatnem številu. Nasprotnikov poizkus je tako imel obseg važne kombinirane operacije. Pripravljen je bil izredno silovit letalski napad, ki je trajal več ur: od 21. ure v nedeljo do 3.30 v ponedeljek. Med napadom so sovražna letala odvrгла nič manj kot 500 bomb vseh kalibrov, medtem ko so nasprotnikove ladje bombardirale pristanišče in mesto.

Kmalu nato je sledilo izkrcanje v obeh zalivih, Marsa el Auda in Marsa Umms Clause. Prvi zaliv je zapadno, drugi pa vzhodno od Tobruka. Angleška skupina, ki se je izkrcala v zapadnem zalivu je bila od naše obrambe takoj ustavljena. Drugi skupini je zaradi boljših pogojev uspelo napredovati v kratkem odseku, toda naše čete so tudi to skupino takoj napadle in jo premagale z obütunimi izgubami za sovražnika. Ostali so bili ujeti.

Prvi je sovražnika napadel mornariški bataljon »San Marco«, kateremu so se pri-

družile nadaljnje skupine mornarjev in oddelkov posadke ter nato tudi nemške skupine s tobruškega oporišča. Obrambni načrt, ki se je takoj začel izvajati, je vseboval tudi dotok edinic na avtomobilih, ki so takoj prihitele, toda niso prišle v boj, kajti že z intervencijo krajevnih čet je bil nasprotnik obvladan. Posebno so se izkazali v tej akciji admiral Lombardi, poveljnik mornarice v Libiji, začasni poveljnik trdnjave polkovnik Battaglia in kapitan fregate Temistocle d'Alaio, poveljnik tobruške mornarice.

Istočasno z naglo intervencijo naših čet se je razvijala močna reakcija italijansko-nemških obalnih in protiletalskih baterij proti pomorskim edinicam sovražnika, ki so s streljanjem podpirale operacije na celini. Trije rušilci in 7 izvidnic je bilo zažganih in potopljenih, ena križarka in 2 izvidnici pa poškodovani.

Ko so se okrog 9. ure preostale sovražne pomorske sile začele umikati, so jih italijanski in nemški letalski oddelki začeli zasledovati, tedaj so bile potopljene ena križarka, en rušilec in več izvidnic, ena lahka križarka in druge manjše edinice s četami so bile deloma potopljene, deloma hudo poškodovane. Med ujetniki, o čemer poročata vojno poročilo, so en ladijski kapitan, en fregatni kapitan, en korvetni kapitan in en ameriški poročevalec.

Tako se je katastrofalno končalo podvzete, s katerim naj bi se po angleškem načrtu ponovilo na afriških tleh demisijsko in nič manj katastrofalno dejanje pri Dieppu.

Napredovanje v naskoku na Stalingrad

Sovražniku odvzet utrjen teren južnovzhodno od Novorosijska — Sovjetski napadi povsod gladko zavrtnjeni

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. sept. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Južnovzhodno od Novorosijska je bil kljub močnemu sovražnemu odporu zavzet nov teren, ki je bil zgrajen kakor utrdba. Ob Tereku so bili zavrtnjeni sovražni protinapadi.

V zmagovitem naskoku na Stalingrad pridobivajo nemške čete z odličnim sodelovanjem letalstva kljub močnemu odporu sovražnika vedno bolj na prestoru. V teh bojih je bilo uničenih 20 sovjetskih tankov. Letala so podneli in poneči bombardirala sovražnikove zveze za dovoz iz zaledja. Na Volgi je bil potopljen 1 vlačilec in več manjših parnikov.

Okrog Rževa je sovražnik ponovil z močno topniško podporo svoje napade, ki pa so bili povsod nad vse krvavo zavrtnjeni. Tamkaj je bil sovjetski oklopni vlak uničen z bombami.

Na volhovski fronti so nemške čete po uspešnih krajevnih akcijah zavzele številne sovražnikove bunkerje, medtem ko so se sovražnikovi napadi južno od Ladoškega jezera zrušili v obrambnem ognju nemških oddelkov. Na Ladoškem jezera so bojna letala potopila tovorni parnik in poškodovala več lahkih ladij.

Oddelki nemškega letalstva so razen tega obmetavali z bombami težkega kalibra pristanišče v Murmansku, kakor tudi okolično mesta.

V času od 22. do 14. septembra je bilo sestreljenih 127 sovjetskih letal. V istem času je bilo na vzhodni fronti izgubljenih 23 lastnih letal.

Posamezni angleški bombniki so preleteli v teku večrajšnega dneva severno Nemčijo. Posamezne bombe, odvzete brez cilja, so povzročile ponekod neznamno škodo na poslopijih. Preteklo noč so angleški bombniki prileteli nad severno nemško obalno ozemlje. Civilno prebivalstvo je imelo izgube, predvsem pa so v stanovanjskih predelih mesta Wilhelmshavena nastali požari ter tudi stvarna škoda in poškodbe na poslopijih. Po dosedanjih vesteh so nočni jerci in protiletalski topničarji sestrelili 4 izmed napadajočih bombnikov.

Kakor je bilo javljeno že s posebnim poročilom, so se nemške podmornice dne 9. septembra spopadle z zaščitenim konvojem, prihajajočim iz Anglije, ki je bil omenjen že v izrednem vojnem poročilu dne 13. septembra. V neprestanih hudih borbah so podmorniške posadke, ki jih sestavljajo po večini mlajši letniki, ves čas zasledovale in napadale ta konvoj ter potopile 19 ladij s skupno 122.000 tonami, kakor tudi 2 rušilca in 1 korveto v sovražnem spremstvu. Šest nadaljnjih ladij je bilo hudo poškodovanih s torpedi. Samo

majhni razpršeni deli tega konvoja so utegnili pobegniti.

Podmorniški poveljnik Rolf Mjitzelburg, ki je bil odlikovan s hrastovim listom k viteškemu redu železnega križa, je izgubil na vojni proti sovražniku svoje življenje. Z njim izgubila nemška mornarica neustrašnega borec in velikega junaka, Najstarejši častnik na njegovi podmornici bo nadaljeval podvige njegovega čolna.

Stalingrajski kolodvor zaseden

Berlin, 15. sept. s. Iz pooblaščenega vojaškega vira se doznava, da so nemške čete v svojem zmagovitem napredovanju proti središču mesta zasedle glavni kolodvor v Stalingradu.

Prazno sovjetsko upanje v dež

Carigrad, 15. sept. s. General Ihsan Sabis primerja obleganje Sevastopolja z obleganjem Stalingrada in navaja, da se Stalingrad dolgo upira, ker je dobro utrjen in lahko dobiva obilna ojačenja po Volgi. Zdaj pa, ko je ta oskrbovalna pot odrezana, je usoda mesta odločena. Glede demobiljševiškega upanja na dež v tem odseku, pravi pisec, da se udaja hudi utvari, kdor skuša spravljati prvo deževje v zvezo z vojaškimi operacijami. Izkušnja je tudi pokazala, da prezgodno deževje napoveduje vedno razmeroma milo zimo.

Na finskem odseku

Helsinki, 15. sept. s. V zadnjih 24 urah se ni zgodilo nič pomembnega na frontah. Včeraj in preteklo noč je bilo živahno delovanje sovjetskega letalstva nad finskim zalivom. Eno sovjetsko letalo je strmoglavilo v plamenih. Včeraj popoldne je eno sovjetsko letalo preletelo Finsko in so bili zaradi tega v raznih krajih letalski alarmi. Protiletalska obramba je prepodila sovjetsko letalo, ki je skušalo preleteti Helsinki in Kotko. V severni Finski so bili alarmi zaradi enega sovjetskega letala, ki je letelo nad ozemljem.

Številni angleški ujetnikov v Nemčiji

Berlin, 15. sept. s. Obvestilo s pristojnega vojaškega vira javlja: Pred nekaj dnevi je tajnik angleškega vojnega ministrstva sporočil spodnji zbornici, da znaša število angleških ujetnikov, ki so jih ujeli Nemci, 56.907 mož, pripadajočih vojski, mornarici in letalstvu. To število je popolnoma izmišljeno. Po zadnjih ugotovitvah se nahaja v nemških ujetniških taboriščih 73.095 an-

gleških vojakov, med njimi 3.500 oficirjev, ki so pripadali vojski, mornarici in letalstvu in bili ujeti na raznih bojiščih in ob sestrelitvi letal nad nemškim ozemljem.

Žrtve letalskega napada na Rumunijo

Bukarešta, 15. sept. s. Nocoj je bilo objavljeno naslednje uradno poročilo o letalskem napadu na rumunsko ozemlje:

V noči od 13. na 14. september so sovražna letala metala na naše ozemlje rakete in bombe, ne da bi zadele vojaške ali industrijske objekte, pač pa so bombe ubile 14 žrtev med poljedelskim prebivalstvom.

Mrtvi in ranjeni pri letalskih napadih na Anglijo

Rim, 16. sept. s. Angleško ministrstvo za notranjo varnost objavlja naslednje podatke o žrtvah letalskega bombardiranja na ozemlju Anglije v mescu avgustu: mrtvih ali pogrešenih 403, med temi 181 žensk in 57 dečkov pod 16 leti; ranjenih in spravljenih v bolnice 509, med temi 222 žensk ter 62 dečkov pod 16 leti. Po dopoljenih podatkih glede žrtev in ranjenih v juliju so se številke zvišale in izkazujejo: mrtvih 411, ranjenih pa 871.

Prvi letalski napad na Ameriko

Buenos Aires, 15. sept. s. Poveljstvo obrambe ameriške obale ob Pacifiku je javilo, da je večeraj popoldne neko še ne identificirano letalo odvręlo zaigano bombo na južno obrežje Oregona in s tem prvo napadilo celinsko ozemlje Amerike. Letalo je bil hidroplan in bomba je bila, kakor se je doznalo, japonskega izvora. Škoda je bila zadostna za povzročitev panike med prebivalstvom. V ameriških vojaških krogih menijo, da je hidroplan imel za izhodišče katero izmed japonskih podmornic, ki križarijo v Pacifiku in se pogosto približajo na nekaj 100 milj kalifornijski obali.

Angleška vojna razstava potopljena

Lizbona, 15. sept. s. »Times« poroča o potopitvi neke angleške torpedovke v Atlantiku, ki jo je potopila nemška podmornica. Na krovu torpedovke je bilo celotno gradivo za vojno umetniško razstavo, ki naj bi se otvorila v Južni Ameriki. Med drugim se je z ladjo vred potopilo 168 slik angleških slikarjev, ki so vse prikazovale Anglijo v vojni.

Nadaljnje podrobnosti o angleškem porazu

Operacijsko področje, 16. sept. s. Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.

O poizkusu sovražnega napada na pomorsko oporišče Tobruk se doznavajo podrobnosti, ki pričajo o skrbnosti, s katero je bila akcija pripravljena in tudi o velikih uspehih, katerih se je nadejalo angleško poveljstvo. Angleško poveljstvo je izbralo za napade edinice, ki so se sodelovale pri obrambi trdnjav v preteklem novembru ter so zaradi tega dobro poznale teren in naprave. Med ujetniki so v resnici pripadniki bataljona »Argyl and Sutherland Highlanders«, bataljona »Royal Northumberland Fusiliers«, pripadajočega 77. diviziji, 11. bataljon kraljeve mornarice, topničarji in inženjeri ter elementi raznih drugih vrst orožja. Ekspedicija, ki je bila razdeljena v dve stopnji, je imela nalogo, zavzeti okolico pristaniškega pasu ter se postrojiti za obrambo, da bi bil pomorskim silam omogočen vdor v pristanišče in s kombinirano akcijo s kopnega in morja sistematično uničeno brodoge v pristanišču, sidrišču, pomoli, skladišča tekočega goriva, baterije obalne in protiletalske obrambe, delavnice in vse druge pristaniške naprave. Znate pomorske sile, kakor dve križarki, več rušilcev, od katerih so bili štirje potopljeni, ter številne druge edinice podmornice, korvet in torpednih čolnov naj bi podpirale in zaključile akcijo.

Vendar niti najmanjši del ene same naloge, je je bila poverjena izkrcavalnim edinicam, ni bil izpolnjen. Ko se je zaključeval letalski napad, ki je trajal štiri ure in s katerim naj bi se razpršile naše sile, je naša obveščevalna služba že odkrila sovrzane izkrcavalne oddelke. Na vzhodu in zapadno od Tobruka so se skušale sovrzane sile v štirih zaporednih valovih izkrcati ob silnem ognju italijanskih obramb-

nihih baterij, ki so že razbijale brodoge pred pristaniščem. Italijanske pehotne edinice so s strojnimi in drugim lahkim orožjem potapljale izkrcavalne ladje, tako da je uspelo od znanih sovražnih sil samo majhnemu delu izkrcanje in napredovanje v kratkem odseku. Nadaljnje edinice italijanske pehote so posegle vmes, ko se je začel delati dan; izvedle so protinapade ter sovražnika premagale.

Med poizkusom izkrcanja so skušali angleški torpedni čolni po v naprej določenem načrtu vdreti v pristanišče. Tudi tu je obvladala nasprotnika, ki je moral opustiti napad. Intervencionalo je tudi italijansko letalstvo ter uničevalo pomorske sile, ki so čakale na morju, da bi podprle prve izkrcane skupine ter preostale edinice, a so spoznale, da se je akcija izjalovila in so odplule proti vzhodu.

Zadržanje naših oddelkov je bilo tako odlično in uspešno, da ni bilo treba uporabljati rezerv, ki so bile pripravljene. Naše mornariške baterije in protiletalske baterije so potopile tri rušilce, med temi rušilca »Syg« in »Zulu«, baterije mornarike pa so gotovo potopile tri torpedne čolne. Naše in nemško letalstvo je gotovo potopilo eno križarko, en rušilec in štiri torpedne čolne. Dva torpedna čolna sta bila verjetno potopljena.

Sovražnik je izgubil nadalje 576 ujetnikov, med njimi 34 oficirjev. Številna mrtvih ni mogoče oceniti, ker so mnogi utonili. Razen popolnega izjalovljenja je sovražnika podjetje stalo zelo drago zaradi naše odlične obrambe. Afriški Dieppe se bo ponovl vsakokrat, ko bo sovražnik peizkušal z akcijami kroči krajem, ki jih mi trdno držimo.

Tudi krompirjevka je dobra

Vsebuje mnogo hranilnih snovi in je izvrstna krma za živino — Podoravanje ni priporočljivo

Ljubljana, 16. septembra. Krompirjevko imenujemo zgornje, nadzemjske dele krompirja. Nekateri jih tudi imenujejo krompirjeva slama, a to ime ni primerno, če zaradi obilice hranilnih snovi v krompirjevki. Tu in tam jo kmetje imenujejo »krompirca«. Teh delov krompirja, listja in stebel ne znamo še dovolj ceniti. Splošno prepričanje je, da je užiten in hranilen le gomolj; to pa velja le za človeško hrano, medtem ko krompirjevka spada med izvrstna živalska krmila. Naš kmet ter živinorejec sploh — n. pr. mestni živinorejec — nima nikdar preveč krme za živino, letos pa je bo celo marmosico primanjkovalo, ker je bil pridelek zaradi suše slabši. Vprav greh je, če zametujemo krompirjevko.

Ali ni koristno, če jih podorjemo?

Morda bo kdo ugovarjal, češ, ali ni koristno, če krompirjevke podorjemo? Zemlja bo iz njih zopet dobila hranilne snovi, tako da je krompirjevka dobro gnojilo. V resnici pa zemlja dobi od krompirjevke zelo malo. Vešah lahko celo več škodujemo kakor koristimo, ker s krompirjevko zanašam v zemljo škodljivce. Podoravanje pa ni priporočljivo zlasti zaradi tega, ker je oranje otežkočeno. Krompirjevka zagati pluzno rezilo, tako da plug zemlje ne reže, temveč le rije pred seboj. Navadno je krompirjevka slabo podorana in ko zemljo branamo, izveličamo krompirjevko. Zaradi tega je obdelovanje kolikor toliko ovirano in zemlja se s krompirjevko ne pognojijo posebno, zato je pač bolje, da jo uporabimo koristneje, za krmo.

Krompirjevka ne sme biti prezrela

Vsaka krompirjevka pa tudi ni dobra za krmo. Nikakor ne sme biti prezrela, ko je izgubila že vso zelenilo ter je napoli olesnela. To pomeni, da jo moramo dovolj zgodaj požeti. Toda če bi jo želi prežgdati, bi škodovali krompirju. Brez zelenih delov rastline gomolji ne morejo dobiti hranilnih snovi in se ne razvijati. Gomolji pridobivajo še vedno na škrobu ob zoritvi, zato velja pravilo, da krompirja ne kopljimo, dokler ima zelene krompirjevke. Žal se tega mnogo pridelovalci ne držijo. Tako so tudi nekateri izkopali letos krompir, ko bi še raste. Gomolji se odebale kolikor toliko še septembra, ne le da pridobe več škroba. Krompirjevke je treba torej požeti tik preden bo dozorela. Najbolje je, da jo požanjemo ali pokosimo teden dni pred kopanjem krompirja. Kopanje bo tako tudi olajšano.

Ne pokladajte zelene krompirjevke

S krompirjevko pa moramo tudi pravilno ravnati, da bo res dobra krma. V nekaterih krajih kmetje pokladajo zelene krompirjevke živini. Živina včasih nevarno oboji, zato nekateri mislijo, da krompirjevka ni dobra za krmo, češ da je strupena. V resnici pa krompirjevka škoduje živini le, ker ni primerno pripravljena. To se pravi, da jo moramo požeti zeleno, potem jo pa primerno posušiti. Krompirjevko najlaže posušimo v kozelcih. Ob suhem vremenu jo tudi lahko sušimo na njivi, a bolje je, da jo sušimo na travnatih tleh, ker bi se sicer med dežjem oblatila.

Siložne jame

Letos smo že opozarjali po zamisli v Malem gospodarstvu, kako potrebno bi bilo, da bi si našli rejci malih živali uredili male siloze, silažne jame, za koeserviranje ter hranjenje krme za zimo. Sušenje je jeni tečajno in vsaki nima tudi prostora zanj. Razen tega se krma ne posuši vselej tako dobro, da bi se ne kvarila. Za suho krmo potrebujemo tudi mnogo več prostora kakor za ensiliranje. Zato bi bilo zelo potrebno, da bi imeli vsi živinorejci silažne jame. Tako bi si lahko tudi pripravili mnogo več krme, ker bi koristno uporabili razne ostanke, ki ostajajo zdaj neziskovani. Silažne jame so tako preproste naprave, da bi si jih lahko uredili sami živinorejci, odnosno da bi jih dali narediti z malimi stroški. Kmet, ki ima 2 m globoko in 2,5 do 3 m široko silažno jamo, lahko v njo spravi mnogo krme. Ni rečeno, da mora vlagati le krompirjevko. Krma je lahko mešana. Dobra silažna jama mora biti betonirana, da je povsem varna pred vodo. Voda bi pokvarila krompirjevko, če bi prodrla v jamo. Mokra krompirjevka se spremeni v smrdljivo snov, ki smrdi kakor gnojica. Pokvarjena krompirjevka pa seveda ni dobra za krmo.

Zakaj priporočamo krompirjevko

Krompirjevko priporočamo za krmo, ker vsebuje precej beljakovin; po svojih hranilnih snoveh spada krompirjevka med naj-

boljšo krmo. Strokovnjaki so dognali, da ima 100 kg krompirjevke 25,3 kg škrobne vrednosti, škrobno vrednost imenujejo vsebino škroba in sladkorja. Krompirjevka vsebuje okrog 2,3% prebavljivih beljakovin, t. j. takšnih, ki jih živalski organizem povsem izkoristi. Kaj pomenijo te številke, spoznamo šele, ko zvedemo, da krompirjevka ne zaostaja skoraj nič po hranilni vrednosti za krompirjem. Znano je, da je krompir (gomolj) izvrstna krma. Toda s krompirjem moramo varčevati, da ga je čim več za prehrano ljudi. Zato je treba iskati za živino druga krmila. Krompirjevka je izvrstna nadomestek. Iz tega sprevidimo, kako zelo greše ljudje, ki ne uporabijo krompirjevke.

V mestu nihče ne uporablja krompirjevke

V mestu menda nihče ne uporablja koristno krompirjevke, čeprav mnogim mestnim živinorejcem še bolj primanjkuje krme kakor podeželskim. Najbrž ne vedo, da je uporabljiva. Nekateri jo puste ležati na vrtovih, da zgine ter strohni, drugi jo pa vsaj uporabijo za kompost. Toda večina krompirjevke najbrž zgore. Zadnje čase smo opazili v predmestju na raznih krajih, da so krompirjevke sežigali. To je sicer tudi pametno vsaj zato, ker pri sežiganju uničimo bolezenske klice. Vendar bi bilo skoraj prav tako logično, da bi sežigali tudi gomolje, če se že tako bojimo krompirjevih škodljivcev. Računati je seveda treba, da je mnogo krompirja zdravega ter da je sežiganje krompirjevke povsem brez pomena. Če že ne znajo krompirjevke uporabiti koristneje, naj bi jo porabili za steljo. Tako bi pridobili res dober gnoj, ker bi bila krompirjevka v hlevu dobro predelana. Res pa z gnojem, če krompirjevka ni bila zdrava, zadolgo bolezenske klice v zemljo, a večkrat trpimo škodo, ker je zemlja

Iz Spodnje Štajerske

— Okrožni dan v Ptuj. V soboto in nedeljo je bil prirejen v Ptuj okrožni dan, ki je dosegel velik uspeh. Na sporedu je bilo več zborovanj in kulturnih prireditev.

— Zbirka za zimsko pomoč. V nedeljo tečen so priredili na Spodnjem štajerskem prvo zbiranje prostovoljnih prispevkov za zimsko pomoč v letu 1942/43. Zbirka je vrgla 194.262,33 mark. V celjskem okrožju so nabrali 51.815,54, v ljubljanskem 6.212, v ptujskem 26.000, v brežinskem 18.500, v trboveljskem 13.713,60, Maribor - okolica 36.591,27 in Maribor-mesto 41.429,92.

— Nešreče. V bližini gostilne Grašič v Bohovi se je pripetila težka prometna nesreča. 59 letni posestnik Franc Stupan iz Bohove se je peljal na kolesu in zavozil v osebni avto, ki ga je šofiral Emil Schürmer iz Celja. Stupan je padel s kolesa in se težko pobil po glavi, lažje poškodbe ima pa po vsem telesu. Vojak na dopustu Nikolaj Eyb je padel s kolesa tako nesrečno, da si je pretresel možgane. 19 letnemu poslojčnemu delavcu Antonu Kranjcu je padla v neki mariborski tovarni na levo nogo teška železna tračnica in mu jo zlomila. V isti tovarni se je ponesrečil tudi 49 letni delavec Alojz Jamnik, ki mu je priletel drobec železa v oko. Nezvestnega so našli na cesti v Pobrežju 35 letnega inženjerja Josipa Wildreisa. Imel je pretresene možgane in globoko rano na glavi. V Bukovju pri Poljskavi je pes ugriznil 64 letno posestnikovo ženo Marijo Stern. Na Kormanovem posestvu v Kamnici se je zakadila krava v hlapec Antona Moškona. Podrla ga je in hlapec je oblezal nezavesten. Fant ima pretresene možgane. 27 letni ranžer Anton Kürbisch iz Starošincev pri Mariboru je prišel na tezenskem kolodvoru med odbijača dveh vagonov, ki sta mu zmečkala levi komolec. Vse ponesrečene so prepeljali v bolnico.

— Trije novi otroški vrtec v ptujskem okrožju. Na praznik 8. t. m. je bil v Zetahlah svečano otvorjen otroški vrtec. Otvoril ga je okrožni vodja Bauer. Pred poslopjem so bili zbrani roditelji s svojimi otroci. Okrožni vodja je v svojem govoru naglašal pomen otroških vrtcev, zlasti na Spodnjem štajerskem. Istega dne sta bila otvorjena otroška vrta tudi v Središču in Stari vasi, tako da ima zdaj v ptujskem okrožju izmed 29 krajevskih skupin otroške vrtece 25.

— Nemški rdeči križ v Celju. V avgustu je imel nemški Rdeči križ v Celju 186 prevozov bolnikov in njegov rešilni avto je prevozil 4.539 km. V ponedeljek 14. t. m. se je pričel v Celju nov tečaj samarijanov in samarijank.

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Domača naloga

— Očka, — me je vprašal oni dan sinko, — pogledj, če mi jejoz jeziki bel? — Kaj se slabo počutiš? — sem ga vprašal ves v skrbeh, ko je pomolil iz ust rdečkast konec jezika. — Tako — tako, — je zajecjal, — Toda potiplji mi žilo, morda me pa trese mrižlica. — Utirpanje srca je bilo povsem normalno. — Rad bi izostal iz šole, kaj me? — sem postavil diagnozo, — Zakaj pa? — Gospod učitelj je nam dal neumno domačo nalogo. — Kaj? Neumno nalogo? Kako pa sploh more učitelj dati neumno nalogo? Kaj je vam pa dal za nalogo? — Napisati moramo, zakaj je brzojavni vod vedno speljan ob železniški progji. — In zaradi tako enostavne stvari bi rad izostal iz šole? Sram te bo! Kaj takega pa res nisem pričakoval od tebe. — No, očka, pa mi povej ti, zakaj je brzojavni vod vedno speljan ob železniški progji? — Zakaj? Hm... jaz vendar ne bom pisal tvojih domačih nalog... Na to vprašanje moraš odgovoriti sam. — Moral bi — pa ne znam. Moj sošolec Marko tudi ne zna. Malo prej sem ga vprašal. — To je samo en razlog več, da sam razmišljam o tem in napišem nalogo, ko najdeš pravi odgovor na vprašanje. Ne,

preslabo pognojena, kakor zaradi rastlinskih bolezni. Rastline so v slabo pognojeni zemlji mnogo manj odporne. To dobro ve tudi kmet in skrbi predvsem za gnojenje. Mnogi kmetje porabijo krompirjevko za steljo. To sicer ni najboljša uporaba, a krompirjevka je vendar uporabljena.

Zakaj nihče ne zbira krompirjevke

V mestu bi kazalo, da bi kdo zbral krompirjevko pri tistih pridelovalcih krompirja, ki jim je zgolj za gomolje, živinorejcem bi to vsekarj kazalo. Zbrati bi pa morali seveda dovolj zgodaj. Zgodnji krompir je pri nas že delj časa skopan, a tudi pozna krompirja je v mestu spravljenežega že večina. Zlasti letos bi kazalo zbrati krompirjevko, ker so ljudje kopali krompir, ko je bila še zelena. Tu in tam je krompir še na njivah in zdaj bi bilo posebno aktualno, da bi začeli žeti ali kositi krompirjevko. Kosili bi jo naj, kakor so jo n. pr. v Zvezdi, kjer so jo takoj pokošeno naložili na vozove in odpeljali. Pozni krompir se zori v drugi polovici septembra. Kdor ga ni izkopal doslej, mu tega ni treba obžalovati, saj je bilo vreme suho in krompir ni gnil. Čim pozneje kopljejo pridelovalci letos krompir, tem lepši in boljši pridelek imajo. Tisti, ki še niso izkopal krompirja doslej, smejo zdaj brez škode požeti krompirjevko, kar kaže, če je še vsaj malo zelena. Prezrela krompirjevka ne vsebuje več toliko hranilnih snovi in je tudi ne moremo mnogo zažeti, ker ni več listov.

Mislili smo, da bodo živinorejci letos z večjo skrbjo pridelovali krmo za živino ter da jih je lanska huda zima izučila. Zato se pa čudimo še tem bolj lahkomišelnosti in nevednosti ljudi, da ne uporabijo niti krompirjevke, tega izvrstnega postranskega pridelka, ki nudi zelo dobro krmo za govedo in drobnico.

Iz Srbije

— Pospeševanje pridelovanja lanu v Banatu. Srbski ministrski svet je odredil, da se mora povečati površina z lanom zasejanega polja v prihodnjem letu na 10.000 oralov.

— Vojni davek. Vojni davek je bil določen v Srbiji za davkoplačevalce, pridobitnike, rentnike in družbenike na 25 do 45 odstotkov osnovnega davka, za hišne posestnike na 5 do 25 odstotkov.

— Vodne zadruge v Banatu. Za poenotenje in pospešitev delovanja vodnih združenj v Srbskem Banatu je bila ustanovljena v Velikem Beckereku zveza banatskih vodnih združenj.

Na trgu med dežjem

Ljubljana, 16. septembra. Menda še ni bilo nikdar tako ugodno vreme za prodajo na odprtem živilskem trgu kakor letos. Prodajalke so letos zelo redko odpirale svoje značilne dežnike, »marele«, kakor jim pravijo. Pač pa so posamezni prodajalci sadja na prostem odpirali velike solničnike. Davi je pa bilo treba odpreti dežnike. Zdelo se je, da bo dež zadržal doma prodajalke zelenjavne. To da krakovske in trnovske zelenjadarice so vavene dežja in danes jim menda ni mogel do živega tudi zaradi tega, ker smo ga tako dolgo nestrpno pričakovali. Zato je bil trg davi v primeri z dežjem še precej dobro založen. Blaga je bilo v sorazmerju s prometom še več kakor prejšnje dni, ker mnogih gospodinj, ki sicer stalno prihajajo na trg, ni bilo na zelenjadem trgu. Najbrž so vedrile doma ter upale, da se bo vreme še dopoldne izboljšalo.

Branjevci so tudi zadnje dni založeni predvsem s sadjem in manj s povrtnino. Zdaj imajo naprodaj vse blago, ki je šlo zadnje tedne med uvoženim najbolj v denar. Ne primanjkuje paradizjnikov, dovolj je še paprike, posamezni prodajalci tudi kumare in davi smo pri neki branjevki opazili tudi stročji fižol. Največ je pa povsod grozdja in jabolk. Grozdje se še malo pocenjuje, tako da je bilo najceneje danes po 7 L za kg. Med sadjem je še tudi nekaj hrušk. Nečaj časa je bilo prejšnje tedne živahno povpraševanje po cironah, ki jih je zdaj tudi na izbiru.

Tudi domači sadni trg je bil danes založen z jabolki. Navalna ni bilo tako hudega kakor prejšnje dni. Domača jabolka so povprečno po 3,5 L kg. Druga domačega sadja, razen jabolk, zdaj ni. Domačega grozdja menda ne bo kazalo letos prodajati na ljubljanskem trgu, ker je toliko uvoženega, res lepega, ki lahko tekmuje, glede na kakovost, tudi po ceni. Na zelenjadem trgu so prodajali naj-

Razpust občinske uprave v Starem trgu pri Ložu

Visoški Komisar Ljubljanske pokrajine odreja glede na potrebo, da se razpusti redna občinska uprava občine Stari trg pri Ložu in da se spričo tega imenuje izredni komisar, v smislu čl. 3. Kr. ukazazakona z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291:

Cl. 1. Razpušča se redna občinska uprava občine Stari trg pri Ložu.

Cl. 2. Imenovan je izredni komisar navedene občine v osebi Ludvika Kržiča.

Okrajni glavar v Logatcu mora izvršiti ta ukaz.

Ljubljana, 18. avgusta 1942-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Razpust občinske uprave v Fari

Visoški Komisar Ljubljanske pokrajine odreja glede na potrebo, da se razpusti redna občinska uprava občine Fara in da se spričo tega imenuje izredni komisar, v smislu čl. 3. Kr. ukazazakona z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291:

Cl. 1. Razpušča se redna občinska uprava občine Fara.

Cl. 2. Imenuje se za izrednega komisarja navedene občine Bukovca Matevž.

Okrajni glavar v Kočevju mora izvršiti ta ukaz.

Ljubljana, 25. avgusta 1942-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli

bolj salato, poletno, a zdaj je tudi že vedno več jesenske. Dovažajo precej zelene kolerabe, zelene, petersila, nekoliko manj korenja in drugih jesenskih pridelkov. Posamezne zelenjadarice založe trg s časom še s kumarami in paradizjki, za svoje stalne odjemalce pa imajo celo še lep stročji fižol.

Dež bo najbrž vsaj nekoliko pripomogel, da bo posameznih pridelkov na trgu sčasom kolikor toliko več.

Kolesarska tekma Italija — Madžarska 24:16

Osmo srečanje kolesarskih predstavstev Italije in Madžarske v Budimpešti se je zaključilo z zmago Italijanov. Dvojbo je obsegal hitrostno dirko, dirko na 1000 m, zasedovalno moštveno dirko na 4000 m in dirko tandemov.

Končna ocena je bila: Italija 24 točk, Madžarska 16.

Hrvati so nastopili kot reprezentanca Zagreba

Hrvatski teniški igralci v Berlinu niso predstavljali državne reprezentance, kakor smo pomotoma poročali, pač pa reprezentanco Zagreba. Dejansko seveda ni nobene razlike. Tekmovanje se je zaključilo: Zagreb—Berlin 4:1. Edino zmago za Nemce je priboril Göpfert, ko je premagal Mitiča. Evo podrobnih rezultatov:

Palada—Göpfert 5:7, 4:3, 6:1, 4:0; Mitič—Koch 6:2, 7:5, 5:7, 6:3; Palada—Mitič: Koch—Eppler 7:5, 10:8, 1:6, 6:1; Palada—Tüffel 6:0, 6:2, 7:5; Göpfert—Mitič 6:2, 7:5, 6:3.

Prijateljske nogometne tekme

Razen že omenjenih rezultatov z nedeljskih nogometnih tekem velja zabeležiti še naslednje:

Juventus—Liguria 3:2, Vicenza—Lazio 6:4 (tekma je bila odigrana v Rimu!), Genova—Udinese 5:2, Torino—Alessandria 4:2. Roma—Terni 1:0, Fiorentina—Pisa 5:0, Bologna—Spezia 7:0, Livorno—Siena 7:2, Venezia—Trento Caproni 5:3, Salernitana—Bari 3:1, Atalanta—Pavia 6:0, Modena—Bielese 2:1, Forlì—Padova 1:1, Novara—Aosta 3:0.

Prvenstvo v Švici in Franciji

V Švici so se nedeljske prvenstvene nogometne tekme v ligaski skupini končale takole:

Grasshoppers—Bienne 3:2, Servette—Cantonal 3:0, Lausanne—Basel 2:1, Lugano—Curih 5:0, Graichen—Nordstem 4:0, Young Boys—Sankt Gallen 6:0 in Young Fellows—Luzern 0:0.

Nov način sojenja

Med prijateljsko nogometno tekmo Fiorentina—Pisa v Firencah v nedeljo so preizkusili nov sistem sojenja tekem, Sodnik je stal na eni vzdolžnici igrišča in pregled čez vse igrišče, meina sodnika pa sta mu preočala z zastavico offside in druge prestopke v oddaljenejših, njemu nasprotnih delih igrišča.

Preizkusili so tudi nove vrste žogo, s specialno zaporo. Njene mere pa niso pravilno: obseg je kljub pravilni teži premajhen. Kako se je obnesel poizkus novega sistema sojenja, naše poročilo ne pove.

Prireditev na Spod. Štajerskem

V štajerskem nogometnem prvenstvu so v nedeljo zabeležili dve zmagi spodnještajerskih klubov. Uspešna sta bila Rapid in mariborski Železničar, ki je prvič nastopil v prvenstveni borbi. Železničar je igral proti BSG Rosenthaler in ga premagal 3:0 (1:0). Gole za Železničarja so zabili Kardinar, Hermann in Franček.

Razburiljivca je bila tekma med Rapidom in Celjem v Mariboru. Rapid je kandidiral za prvaka in skupini, v kateri sodelujejo spodnještajerski klubi Celjani so začeli z velikim elanom in prišli so v vodstvo 3:0, nakar so Mariborčani do odmora znižali na 3:1. Po odmoru so popustili, Rapidovci so se pa znatno popravili in uspelo jim je izenačiti, čeprav so Celjani že poiskali na 4:2. Tri minute pred koncem so Rapidovci zabili zmagoosni gol, tako da se je tekma končala 5:4 za Rapid. Tekmi je prisostvovalo 600 gledalcev.

V boju za teniško moštveno prvenstvo okrožja Donavsko-alpske pokrajine so Rapidovi igralci v nedeljo nastopili na Dunaju proti igralcem Weiss-Rot-Weissa, Mariborčani so nudili Dunajčanom trdovraten odpor in so podlegli le 2:3. Istočasno je bil ženski dvojboj med igralkami istega dunajskega kluba in Celovčankami. Tudi Celovčanke so podlegle Dunajčankam le 3:2.

Na mariborskem otoku so priredili v nedeljo večje plavalno tekmovalje, v katerega okvirju je bil tudi plavalni dvojboj med predstavstvom stare Štajerske in Spodnje Štajerske. Zmagali so slednji v razmerju 42:39. Navajamo rezultate najboljših:

100 m prosto, moški: Schell (Sp. Št.) 1:10; 50 m prosto, ženske: Riehk (St.) 36,5; 100 m prosto, moški: Ramat (St.) 1:21,5; 50 m prosto, ženske: Wolf (St.) 43,6; 50 m hrbtno, ženske: Lindenthal (Sp. Št.) 44,8; 100 m hrbtno, moški: Schell (Sp. Št.) 1:19; stajeta 3x50, moški: Sp. Štajerska (Schell, Koptar, Ebner) 1:45,3; stajeta 3x50 m, ženske: Sp. Štajerska (Lindenthal, Perzoghia, BaJde) 2:07,5; skoki, ženske: Bajde (Spod. Št.) 71 točk; skoki, moški: Wagner (Spod. Št.) 87 točk. Waterpolo tekma se je končala z zmago zastopnikov stare Štajerske z 2:1.

Kolesarji so tekmovali na drugi kolesarski dirki okoli Pohorja. Proga je bila dolga 182 km in je vodila od Maribora do Celja in preko Slovenjega Gradca nazaj v Maribor. Nastopilo je 20 dirkačev, med njimi poleg domačinov tudi Dunajčani in Gradčani. Ocenjevali so se tudi trije etapni cilji, zaključeno pa je s sodniški zbor izdal naslednjo oceno:

1. Karl Kühn (Dunaj) 5:28:36, 2. Fritz Gabriel (Dunaj), 3. Jože Gregorič (Slovenj Gradec) 5:41:15, 4. Haberl (Dunaj), 5. Ivan Gregorič (Slovenj Gradec), 6. Franc Podmilščak (Maribor) itd.

Na juniorski dirki iz Slovenjega Gradca v Maribor je zmagal Mariborčan Strohmaier. Prevozil je 72 km dolgo progo v 2:13:09.

V Mariboru so startali tudi lahkoatletci. Izkazal se je med njimi posebno znani Celjan Goršek, ki je pretekel 800 m v 1:58,5. Sodelovalo je okoli 70 lahkoatletov.

Nogometno prvenstvo se je že začelo tudi v svobodni Franciji. V nedeljo so tekme date naslednje rezultate:

Lyón—Clermont 3:2, St. Etienne—Brive 2:0, Grenoble—Perrignan 1:0, Annecy—Toulouse 2:2, Avignon—Cannes 2:1, Olymp. Marseille—Nizza 7:1, Nimes—Seto 2:1, Montpellier—Ajcs 1:1.

Beležnica

KOLE DAR

Danes: Sreda, 16. septembra: Kvatre, Kornelj.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Angeli na zemlji.

Kino Union: »Bal Pares«.

Kino Sloga: Eric — Franc.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Kmet, Bleslivoeva c. 43, mr. Trnkocy, ded., Mešni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 19. septembra, ob 17.30: Kralj na Betajnovi. Izven. Zelo znizane cene od 10 lir navzdol.

Nedelja, 20. septembra, ob 14. uri: Poročno darilo. Izven. Zelo znizane cene od 10 lir navzdol.

Ob 17.30: Kovarstvo in ljubezen. Izven. Zelo znizane cene od 10 lir navzdol.

OPERA

Cetrtek, 17. septembra, ob 17. uri: Boccaccio. Opera. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Nedelja, 20. septembra, ob 16: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Uprava Narodnega gledališča je razpisala abonma za sezono 1942-43. Prijave sprejemajo v veži Dramskega gledališča vsak dan od 10. do 12. in od 15. do 17. ure. Lanskim abonentom so rezervirani njihovi lanski sedeži do 5. ure v soboto 19. t. m. Naslednji dan bodo vsa razpoložljiva mesta že na razpolago novim interesentom. Uprava vabi k številnemu odzivu. Uprava je izdala poseben prospekt, ki je na razpolago prvi vpisu abonmaja v veži Drame in pri dnevnih blagajni v Operi. Prospekt je brezplačen.

Ali ste že odposlali naročilnico za DK?

Izpolnjevanje formularjev za prijavo kuriva

V najkrajšem času bodo mestni raznašalci dostavili vsem upravičencem obrazce za prijavo kuriva. Pravčasno bo objavljeno, kdaj so bile prijave v celoti dostavljene, tako da jih bodo lahko tisti, ki bi jih morda sploh ne dobili ali dobili premalom, reklamirali pri vratarju na magistratu. Mestni trg št. 27. Ponovno opozarjamo, da morajo hišni gospodarji odnosno hišniki upravičencem takoj izročiti vse prijave ti pa jih morajo takoj izpolniti in vrniti hišnemu gospodarju odnosno hišniku. Ko bodo dostavljali pobrali prijave formularje, ne bodo čakali na one, ki jih hišnemu gospodarju odnosno hišniku ne bodo pravčasno izročili. Še sedaj sporočamo da bo vsak hišni lastnik odnosno hišni upraviitelj ob oddaji formularjev dobil posebno potrdilo, s katerim bo raznašalec potrdil prejem prezetega števila prijavnih formularjev.

Ponovno opozarjamo, da izpolni vsak lastnik odnosno najemnik prostorov eno prijavo v dvojniki. Oni, ki niso v direktnem najemnem razmerju s hišnim lastnikom (podnajemniki), ne izpolnjuje posebne prijave. Če uporabljajo tak prostor v dveh ali v več stavbah, poda za vsako stavbo posebno prijavo.

Se enkrat opozarjamo, da morajo biti vse prijave točno izpolnjene. Resničnost podatkov bodo kontrolirali posebni organi, neresnične prijave pa bo obravnavalo in sodilo vojaško sodišče.

Vsa industrijska podjetja kakor tudi vsi obrtniški obrati in delavnice, ki rabijo kurivo za pogon svojih produkcijskih naprav, pa prejmejo tiskovine direktno pri uradu za razdelitev kuriva pri korporacijskem svetu v Beethovnovi ulici.

DNEVNE VESTI

Kulturno sodelovanje med Italije in Rumunije. Ob priliki predvajanja prvih rumunskih filmov na deseti mednarodni filmski reviji v Veneziji se je sestel rumunski propagandni državni podtajnik Marcu s italijanskim ministrom za ljudsko kulturo eks. Pavolinijem. V dolgem, pristranem razgovoru sta obravnavala vsa ona vprašanja, ki se nanašajo na kulturno sodelovanje med Italijo in Rumunijo.

Na polju slave je padel poročnik Ugo ... iz San Paola Del Brasile, kjer je bil rojen 1. 1915. Njegovoj stanujejo v Rimu. Zrtvoval je svoje mlado življenje na egiptovskem bojišču. Pokojni se je pečal tudi s publicistično znanstvenim delom ter je izdal več publikacij, v katerih se je pečal predvsem z nacionalnimi, vojnimi ter rasnimi problemi.

Odlikovanje. Srebrno hrabrostno svetinjo je prejel v spomin manipski vodja Ciararco Campeggiani iz Cesene pri Forliju, ki je pripadal 82. bataljonu napadalnih Črnih strajk.

Nemško čarinsko zastopstvo v Rimu. V Rim je prispelo nemško čarinsko zastopstvo z inšpektorjem nemške carine generalom Hofsefeldom na čelu. Nemški gostje so bili sprejeti pri rimskem podprefektu in pri rimskem guvernerju. Spremljal jih je glavni poveljnik kr. finančne straže general Aymonino.

Osemletno romanje pisma, predno je prišlo do naslovnika. Te dni je prispelo na poštni urad Borgo Verezzi pismo, ki je bilo naslovljeno na gospoda Henrika Ippolita. Pismo je takoj vzbudilo pozornost poštnega uslužbenstva, saj je imelo datum 6. junija 1935 s poštnim pečatom Buenos Aires. V navedenem pismu sporoča G. Henricku Ippolitu neki sorodnik, da je njegov brat, ki je tedaj stanoval v Buenos Airesu, zbolel. V pismu navaja, da sicer njegov brat k sreči ni težko bolan. Po nekem drugem pismu, ki je precej hitreje dospelo na naslovnika, pa je slednji že bil obveščen, da je 1. 1934 obolel brat dve leti kasneje t. j. 1. 1936 umrl. To pismo je romalo torej iz Buenos Airesa do ligurskega mesta Borbo Verezzi osem let, tri mesece in dva dni. Casopisje, ki poroča o tej zanimivi zadevi, pripominja, da je prispelo pismo na cilj brez sodelovanja angleške cenzure, ker bi se bilo sicer nedvomno še precej zakasnilo.

Papež Pij XII. si je ogledal obnovitvena dela na kupoli bazilike sv. Petra. V spremstvu namestnika vatikanskega drž. tajnika mons. Montinija, mons. Kaasa ter arhitekta bazilike sv. Petra Galeazza in Nicolosija si je papež Pij XII. ogledal obnovitvena dela na kupoli bazilike sv. Petra. Z višine prvega stopnišnega presledka je natančno opazoval končana dela, pri katerih je bilo leseno ogrodje impozantne kupole nadomeščeno z železnom in 16 orjaških oknih iste kupole. Po večletnem delu je bila prenovitev končana. S temi deli ni dosežena samo večja solidarnost spojnega razpona, ampak tudi boljša razsvetljenost in značaj bazilike sv. Petra. Papež Pij XII. je pozorno poslušal strokovne razlage obeh arhitektov ter jima izrazil svoje zadovoljstvo za pomembno prenovitveno delo. Zatem si je papež ogledal obnovitvena dela v prostorih vatikanskega državnega tajništva, ki bodo primerno razširjeni. Dela se bližajo koncu. Tudi tukaj je imel papež Pij XII. besede pohvalne za to veliko delo, ki omogoča sestavo ureditve pisarniških prostorov vatikanskega drž. tajništva. Tudi je sprejel Pij XII. v avdijenco italijanskega akademika, skladatelja Petra Mascagnija ter njegovo rodbino. Zadržal se je z njimi v daljšem razgovoru.

Počastitev znamenitega italijanskega slikarja. V kraju Quinto di Treviso je bila ob 100 letnici rojstva slovesna počastitev znamenitega italijanskega slikarja Viljama Ciardija, ki je s svojimi umetninami prerodil in obnovil slavno venezijansko umetnostno slikarsko šolo iz dobe 1800 do 1900. V vili, kjer je snoval svoje umetnine in ki je bila ob počastitvi svečano okrašena, je bila odkrita plošča, na kateri je ovkovečeno ime slavnega slikarja Ciardija.

Loterijska sreča. Dne 12. septembra so bile izrebane loterijske številke. Bari 28, 85, 81, 1 in 38. Cagliari 52, 33, 50, 46 in 68. Firenze 34, 4, 37, 62 in 35. Genova 52, 58, 7, 4 in 32. Milano 40, 84, 3, 83 in 59. Napoli 36, 18, 6, 34 in 70. Palermo 88, 80, 41, 32 in 55. Rim 7, 18, 57, 66 in 31. Torino 19, 9, 4, 64 in 18. Venezia 29, 5, 76, 14 in 54.

Rim v znamenju grozdja. Te dni so bile urejene v Rimu številne prodajalne grozdja. Največja med njimi je v bližini Porta Palazzo. Prodajalne vodijo nameščenci rimske občine, ki je posrbelja za ceno in zdravo grozdje za širše ljudske sloje. Naval gospodinj in vseh slojev rimskega prebivalstva je izreden ter je vsak dan prodanih na stotine metrskih stovov Zlahtnega grozdja iz najrazličnejših italijanskih vinorodnih krajev.

Srečnosno loterijske številke sv. Gennara. V Torinu je vzbudila veliko zanimanje občinstva dolga vrsta stark in žensk, ki so se bile uvrstile pred loterijsko poslovalnico na trgu Statuto 14. Kmalu je bila skrivnost polasnjena: Prejšnji teden so vnete loterijske igralke stavile na številke, ki so v zvezi z napolijskim svetnikom sv. Gennarom. Te številke so: 19, 11, 19 praznik, 66 čudež in 9 devet-

dnevnic. Vse štiri številke so zadele v rimski in torinski loteriji. Nešteto amb in tern, ki so vrgle skupno okoli 100.000 lir. Srečnice, ki so stavile na štev. sv. Gennara, so odhajale zadovoljne domov k svojim družinam, saj so prinesle s seboj čedne vsote denarja, ki jim ga je naklonila loterijska sreča, navezana na spomin napolijskega svetnika.

Lale Andersen poje italijanski vokalom. V Bielli je pela pred italijanskimi vojaki in ranjenci ter pred drugim občinstvom znana nemška pevka Lale Ardereson, odlična interpretka »Lili Marlene«. Pela je izbrane nemške vojne pesmi, med drugimi tudi najnovejšo, ki jo je uglasbil 19 letni vojak pod naslovom »Piloti«. Na večeru, ki je bil v prostorih gledališča Impero, so bili tudi glavni nemški konzul v Torinu, druge nemške osebnosti ter predstavniki pokrajinskih oblastev.

Nagrade z druge fotografsko umetniške razstave. V zvezi z drugo nacionalno fotografsko umetniško razstavo v Pallanzi pri Verbaniji so prejeli razpisane nagrade sledeči razstavljalci: prve nagrade Jurij Mazzonij iz Torina za pokrajinski motiv, Aristide Bosio iz Ivrije za kategorijo slik, Vincenc Balocchi iz Firenze pa za kategorijo različnih posnetkov. Pokaj mesta Verbanije si je priborilo Italijansko fotografsko združenje v Torinu. Navedena razstava, ki ima svoj sloves po vsej Italiji, bo odprta do 30. septembra.

Lov na pesbelno lišico v osrčju Torina. Nikdo prav za prav ne ve, kako se je zgodilo: Na mah se je prikradla v stanovanje Paskvala Bosettija v ulici G. Mamelli 10 v Torinu lišica in se znašla v spalnici treh Bosettijevih otrok. Skočila je na mizo, kjer je bil pripravljen zajtrk za otroke in si privoščila, kar ji je zadisalo. Zatem je skakala ko besna po sobi, planila na postelje, grizla perilo in odeje ter se srdito zaganjala v pohištvo, ki je vanj zasajala svoje ostro nabrušene zobe. Otroci so bili preplašeni, pričeli so klicati na pomoč, stekli so po stanovanju, zasledovani od pesbelne lišice. K sreči se je pojavil v stanovanju hišni gospodar Paskval Bosetti, ki je pričel s pomočjo sosedov z vznemirljivim lovom na lišico, ki se pa ni dala ujeti in ki je stalno opominjala zasledovalca na svoje ostre zobe, ki so ji rezali iz odprtga gobca. Končno so jo nagnali v neki kot in jo zapletli v vrvi, iz katerih se ni mogla več izmotati. Lišico so spravili na varno. Zadeva je bila prijavljena pristojnemu oblastvu, ki skuša sedaj dognati, odkod se je pripejala lišica in na kakšen način se je mogla tako neopaženo prikrasti v navedeno stanovanje.

Zavarovanje poljskih delavcev raztegnjeno do 70. leta. Kakor znano, je predvideno zakonito zavarovanje poljskih delavcev za starost od 12. do 65. leta. Kakor poročajo iz Rima, je bilo sprito posebnih vojnih prilik sklenjeno, da se omejenjano zavarovanje raztegne tudi na one poljske delavce, ki so stari nad 65 let in ki niso prekoračili 70. leta. Raztegnitev je veljavna ves čas vojne in še šest mesecev po koncu vojne. Ta ugodnost velja tudi za kolone najemnike in vse one moške osebe, ki na kakršen koli način pomagajo z ročnim delom pri poljskih opravilih.

Paviliona, resna knjiga o resni umetnosti. Naslov »Paviliona« ima 140 strani obsegajoča knjiga v osmerki, ki je pravkar izšla v Mladinski založbi v Ljubljani in ki jo je spisal Mladavž Kuret, pisec je posvetil knjigo prvemu slovenskemu lutkarju, akad. slikarju Milanu Klemenčiču. V nji obravnava ročno lutko, ki jo je treba razlikovati od vseščee »mnoge umetneje izdelane«. Lutkar igra z ročno lutko neposredno z roko: v nji ima skrite prste, med tem ko ima vseščee lutko na povodcih. Dolež se nismo imeli knjige, ki bi nam podala tako popolno sliko o ročni lutki in lutkarstvu kot umetnosti in pomembnem vzgojnem sredstvu. Knjiga je skrbno sestavljena tudi po zunanji obliki: že uvod nas povede v svojevito pravilni svet lutk: »Kako je ta knjiga nastala«, naškar nas pozdravi Paviliona iz Fr. Lestikove pesmi »Pavilijev pozdrav«. Fr. Lestic je glavni junak lutk, ki so ga nekateri krstili po tujem vzoru »Gasperček« izbral značilno slovensko ime iz področja pristne naše satire — Paviliona. V bogato ilustriranih sestavkih je opisal značaj, zgodovino in pomen ročne lutke; dalje izdelavo ročnih lutk, odra in pritlikar, obleko in končnico tudi igranje. Tem opisom je pa še pridružil kot vzorec že preizkušeni lutkovnih iger tri igre in v dodatku še omenja »krompirjevske gledališče«; knjigo zaključuje igra za »krompirjevske gledališče« (glave lutk so izdelane iz krompirja) »Roparski vitez Jaromir«, žalostna tragedija v petih aklih. Pisec naštevata tudi precej virov iz slovnosti o lutkarstvu. — Knjiga bo nedvomno dobro sprejeta med ljubitelji lutkovne umetnosti ter predvsem med vzgojitelji, ki se sami pečajo z lutkarstvom. Marsikdo pa bo tudi našel mnogo pobud v knjigi ter lahko spoznal, da zasluži lutkovna umetnost mnogo več upštevanja, kakor mu ga posvečamo.

Nesreče. V Ljubljanskem bolnišnico so bili zadnje dni sprejeti naslednji ponesrečenci. Janez Podobnik, 12-letni sin uradnika iz Ljubljane, je padel z lestve in si zlomil levo nogo. — Ivan Gričar, 51-letni pismonoša iz Dobrunj se je usetkal v levico. — Bogomir Pretnar, 12-letni sin delavke iz

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Predstave ob delavnikih ob 18 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ot 10.30 14.30 16.30 in 18.30
KINO MATICA TELEF. 22-41
Argentinski muzikalni in pevski film »ANGELI NA ZEMLJI«
KINO UNION TELEF. 22-21
O življenjski sreči lepe balerine odočata dva plesa
»BAL PARE«
KINO SLOGA TELEF. 27-30
Originalna komedija dveh odličnih francoskih igralcev v filmu
Fric - Frac
V glavni vlogi: Fernand, Michel Simon in Arletty

Ljubljane, je padel z drevesa in si zlomil desno nogo v gležnju. — Vinko Kozlevčar, 16-letni hlapec iz Rudnika, si je obrezal levo nogo na kosilnem stroju. — Fr. Erjavc, 72-letni postrešček iz Ljubljane, si je pri padcu z voza zlomil levo nogo. — Marijo Ekert, 14-letno hčerko uradnika iz Ljubljane, je ugriznil pes v desno nogo.

IZ LJUBLJANE

Ij Vendar smo dočkali dežja. Skoraj nismo več niti verjeli, da sploh še lahko dežuje, saj nismo dobili poštenice merice dežja tako dolgo, da več niti ne pomnimo, kdaj je zadnjič deževalo. Tudi prejšnji mesec ni menda niti enkrat pošteno deževalo. Polovica tega meseca je bila prav tako suha, razen tega se je pa še stopnjevala nenavadna vročina, da so se posledice hude suše kazale še tem bolj. V nedeljo se je vreme začelo spreminjati. Zračni tlak se ni mnogo popustil, a posebno vestni opazovalci vremena so lahko opazili, da bo kmalu prišlo do spremembe, ker se ozračje kljub krajevnim plogam ni ohladilo. Nasprotno, toplota je še naraščala; minimalna dnevna temperatura je bila zadnja jutra vselej malo višja. Po vsem tem pa smemo tudi soditi, da so v nedeljo začeli vdirati v naše kraje valovi toplega zraka od juga. To je postalo očito v pretekli noči, ko je skoraj neprestano pogrmelo in se je končno pooblašilo kakor ob značilnem junem vremenu. Še bolj izpolnjuje to vremensko sliko gibanje temperature: minimalna temperatura je bila davi zopet višja kakor večraj, znašala je 15°. Večraj je bilo zelo soparno in najvišja temperatura je dosegla sredi mesta 27,2° ter je bila višja kakor v ponedeljek. — Iz vsega tega lahko sklepamo, da se začenja pravo jesensko deževje, odnosno prehodno vreme med poletjem in jesenjo. Južno vreme: močno oblačno, precej toplo z miljšimi nevihtami in dežjem v presledkih — bo morda trajalo najmanj teden dni kakor navadno pri nas. Dežja je končno dovolj, žal, pa ne bo mogla biti več popravljena vsa škoda, ki jo je povzročila suša.

Vsa kulturna središča, predvsem ona, ki stalno goje opero, so letos proslavila 150letnico rojstva enega največjih in najpomembnejših opernih skladateljev, Gioacchina Rossinija. V ta krog stopa tudi Ljubljana, ki že desetletja uživa lepo Rossinijevo glasbo. V našem opernem gledališču se bo vršil prihodnje dni, to je od 21. do 25. t. m. Rossinijev teden. Na spondu tega tedna so: simfonični koncert v ponedeljek, dne 21. t. m., ki ga bo vodil dirigent Drago Mario Sijanec, izvajal pa pomnoženi operni orkester, in trikatratna uprizoritev najbolje Rossinijeve opere Seviljski brivec. Na Rossinijev teden v operi opozarjamo. Predprodaj vstopnic pri dnevnih blagajni v Operi.

Ravnateljstvo drž. klas. gimnazije sporoča: Po odloku Vis. komisariata IV. št. 5330/1 z dne 14. sept. t. l. obsega popravni izpit iz italijanskega pismeni in ustni izpit. Razpored pismenih izpitov je nabit v veži uršul, mešč. šole in si ga naj prizadejati zanesljivo pravčasno ogledajo, Ravnateljstvo.

Solski zbor Glasbene Matice bo imel svoj prvo vajo danes ob pol 6. uri popoldne v Hubadovi pevski dvorani. Na tej vaji se bode predvsem sporazumno določilo, katere dni se bodo vršile vaje in takoj nato začel z vajami in zborovim petjem. Vodstvo Solskega zbora je v rokah ravnatelja Poliča. Pristop in pouk je brezplačen. Vabimo vse, ki imajo dober glas in vztrajnost za resen študij, da se prijavijo.

Važno obvestilo kmetovalcem. Združene kmetovalce Ljubljanske pokrajine obvešča one kmetovalce, katerim je bil dovoljen prehod za obdelavo polja do 15. septembra t. l., da je dovoljenje podaljšano do 30. t. m. Pristojni bloki so o tem že obveščeni. Za ostale kmetovalce, ki so tudi dobili dovoljenja pri združenju kmetovalcev veljajo termini, ki so jim bili sporočeni ob priliki dviga dovoljenja.

Zanimiva umetnostna razstava. Znan naš akademski slikar Tine Gorjup privravlja v Jakopičevem paviljonu zanimivo razstavo svojih del. Na nji bomo videli, kako je šla razvojna pot tega mladega, še mnogo obetajočega umetnika. Otvoritev razstave bo v nedeljo ob 11. in k nji so vabljeni vsi prijatelji umetnosti.

Vojni invalidi-kolesarji. Vojni invalidi-kolesarji naj se zaradi podatkov zgajajo v soboto od 11. do 12. ure popoldne v pisarni združenja, Komenskega ulica. Vsak naj si zapiše evidenčno številko koleša in številko knjizice. Na poznejše prijave se ne bo moglo ozirati.

Seznam davčnih osnov za branjarje od črke L do Z bodo razgrnjeni do 1. oktobra t. l., za trgovine z manifakturo in konfekcijo, trgovke modistinje in za krznarje bodo pa razgrnjeni do 2. oktobra t. l. med uradnimi urami na magistratu v vratarjevi sobi v pritličju, soba št. 2.

PAMETEN PES
— Nekateri psi so mnogo pametnejši od gospodarjev.
— Res je, tudi jaz imam tako pametnega psa.

Ureditev proizvodnje razdeljevanja in potrošnje oglja in drv

Glede na svojo naredbo z dne 26. novembra 1941/XX o proizvodnji lesa in izvozu drv, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za nujno potrebno, da se zagotovi preskrba industrije in civilnega prebivalstva glavnih mestnih središč s kurivom in uredi razdeljevanje kuriva med potrošnike, izdal naredbo, ki je objavljena v »Službenem listu« 2. t. m. in je na ta dan stopila v veljavo.

Prijava potrebe
Poraba drv in lesnega oglja za industrijske namene, všteti plinske generatorje, ne sme presežati količin, ki jih določijo za vsako podjetje Pokrajinski korporacijski svet v sporazumu s poveljstvom gozdne milice v Ljubljani in po zašlisanju posvetovalnega odbora, ki se po naredbi o ureditvi proizvodnje in uporabe rudninskega kuriva ustanovi pri Pokrajinskem korporacijskem svetu.
Javne in zasebne ustanove, samostojni obrtniki in lastniki tvrdk, morajo prijaviti Pokrajinskemu korporacijskemu svetu v 15 dneh po uveljavljenju te naredbe (do 17. t. m.) na posebnem obrazcu, ki se dobí pri občini, mesečno količino potrebnih drv in lesnega oglja za industrijske namene, všteti oglje za plinske generatorje, ter drv in oglja kot surovino, nadalje morajo prijaviti količino porabljenega v letih 1940 in 1941, svojega stalnega dobavitelja, kakor tudi zagolje, ki jih imajo na dan uveljavljenja naredbe.

Dovoljene mesečne količine
Po gornjih prijavah določí Pokrajinski korporacijski svet mesečno količino oglja in drv, dovoljeno za porabo v industrijske namene, nadalje dobavitelja, pri katerem se bodo gornji potrošniki zalagali, in maksimalno količino zaloga. O tem obvesti prizadete stranke. Prepovedujeta se nakup in prodaja oglja in drv za industrijske namene v količinah, ki presegajo za porabo dovoljene količine, ali pa med drugimi osebami ali ustanovami, nego so navedene v pooblastilih. Kdor je pooblaščen uporabljati drv in oglje za industrijske namene, mora voditi dnevno evidenco o nakupu in porabi v posebnem vpisniku, ki ga pred uporabo vidira Pokrajinski korporacijski svet. Potrebe civilnega prebivalstva v Ljubljani
Prav tako morajo v 15 dneh (do 17. t. m.) družinski poglavarji, načelniki zajednic, poslovodje družinskih obratov, oskrbniki poslopj in centralno kurjavo, trgovinske tvrdke, upravniki ali predstojniki zasednih ali javnih uradov, upravitelji ustanov in vobče vsi porabniki drv in oglja v Ljubljani, razvrščeni po zajejnicah ali hišnih ali družinskih skupinah, prijaviti Pokrajinskemu korporacijskemu svetu na posebnem obrazcu potrebo po tem kurivu za potrošnjo civilnega prebivalstva (kuhanje in ogrevanje) od 1. oktobra t. l. do 31. marca prihodnjega leta. Hkrati morajo prijaviti na istem obrazcu zalogo, ki jih imajo pozamezni porabniki na dan uveljavljenja naredbe. Pokrajinski korporacijski svet določi po prejemu prijavi in po zašlisanju posvetovalnega odbora, količino drv in oglja, dovoljeno za gospodinske in ogrevne namene v Ljubljani za dobo od 1. oktobra do 31. marca prihodnjega leta, nadalje način oskrbovanja in razdeljevalno trgovino, pri kateri bo mogoče dobiti kurivo. O tem obvesti prizadete stranke.

Odzvem prekomernih količin
Oglje in drva, ki jih imajo zasebniki meščani, ustanove, trgovci in industrijska podjetja v Ljubljani, kolikor presegajo po količini maksimalno nakazilo, so na razpolago mestnemu preskrbovalnemu uradu v Ljubljani. Take količine so plačajo lastnikom pri morebitnem odzvem po uradni maksimalni ceni in se pri tem ne upoštevata nobena pritožba ali strošek. Drva bo razdeljeval mestni preskrbovalni urad
Od dne objave te naredbe bo razdeljeval drva in oglje za industrijo in civilno prebivalstvo v Ljubljani v mejah nakazil Pokrajinskega korporacijskega sveta izključno le mestni preskrbovalni urad, in sicer neposredno ali pa preko pooblaščenih prodajal in mestu. Za nabavo drv in oglja za oskrbo Ljubljane pri proizvajalcih so izključno pristojni mestni preskrbovalni urad ali pa po njem pooblašcene ustanove in trgovci. Proizvajalec je prepovedano prodajati drva in oglje za Ljubljano, kateri koli osebi ali ustanovi, razen navedenim. Od uveljavljenja naredbe je v območju Ljubljane kakršnokoli prodaja drv in oglja dopustna samo s pooblastitvijo mestnega preskrbovalnega urada. Prevozi v mestu so dovoljeni samo s pooblastitvijo tega urada in ob predložitvi spremnice, ki jo izda urad.

Rekviriranje gozdnih površin
Državna gozdna milica v Ljubljani se pooblašča, da brez nadaljnjih formalnosti ali poprejšnjega opozorila rekvirira zaradi oskrbe Ljubljane gozdne površine, kakor tudi posamič rastoča drevesa in drevesne skupine zunaj gozda že pripravljena drva in oglje, proizvajalna in prevozna sredstva. Rekvirirane površine se smejo izkoriščati v režiji preko ravnateljstva državnih gozdov, izkoriščanje pa se sme poveriti tudi lastniku ali posestniku ali podjetjem, ki se zavežejo dobavljati mestnemu preskrbovalnemu uradu. Za rekvizicijo se plača odškodnina, ki mora ustrežati razliki med uradno ceno drv ali dejansko pridobljenega oglja in stroški, potrebnimi za izdelavo. Odškodnina za rekvizicijo uporabljenih delovnih in prevoznih sredstev mora ustrezati zneskom tarife, ki velja za povračilo pri takih sredstvih.

Prevoz samo s pooblastitvijo
Za kakršenkoli prevoz drv in oglja, določena za mesto Ljubljano, je potrebna

pooblastitev poveljstva državne gozdne milice v Ljubljani. Železnice in prevoznika podjetja smejo prevzeti rastlinsko kurivo za prevoz v Ljubljano samo, če se jim predloži tako pooblastilo, ki mora spremljati pošiljko ob vstopu v mesto.

Gornja ureditev ne velja za množice drv za oskrbo oboroženih sil in vojaških ustanov. Civilni komisarij pri okrajnih načelnikih urejajo, če to spoznajo za potrebno, za prebivalstvo svojih glavnih krajev porabo in preskrbo drv in oglja po tej naredbi. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo z ječo do dveh let in z denarjem do 10.000 lir. Za sojenje kaznivih dejanj po tej naredbi je pristojno vojaško vojno sodišče. Blago, na katero se nanašajo kršitve ali opustitve, se v vsakem primeru zapleni.

Radio Ljubljana

CETRTEK, 17. SEPTEMBRA 1942-XX
7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 12.20: Plošč. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Koncert terceta Dobrščak. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenski. 13.25: Izmenjalni koncert z Nemčijo. 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. Glasba za godalni orkester. 14.45: Poročila v slovenski. 17.15: Koncert violonista Karla Rupla in pianista Bojana Adamiča. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Simfonična glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaske pesmi. 20.45: Koncert violonista Alberta Dermelja (pri klavirju Marijan Lipovšek). 21.10: Predavanje v slovenski. 21.20: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec, sodeluje sopranistka Sonja Ivančič. Pesmi in napeti. 21.55: Koncert tria Emona. 22.15: Orkester pesmi, vodi dirigent Angelini. 22.45: Poročila v italijanski.

V TRGOVINI
— Čujte, teh čevljev pa ne maram nositi, ker me preveč tišče.
— Kdaj ste jih pa kupili?
— Pred dobrim letom pri vas.

POZOR!
Samo čiste šampanjske steklenice ponovno kupuje — tvrdka Adolf Slapernik, Cesta 29, oktober 19.

Sai quanto puoi vincere alla Lotteria? Ali veš koliko lahko zadenes v loteriji?
Piu di un milione puoi vincere acquistando un biglietto della Lotteria di Merano che costa solo 12 lire. Nessuna occasione migliore ti si può presentare di poter diventare milionario con così poca spesa. Già 39 possessori di un biglietto delle lotterie precedenti lo sono diventati. Può essere questo il tuo turno... se però compri un biglietto oggi stesso.
Zadeneš lahko več od enega milijona, ako kupiš srečko Loterie di Merano, ki stane samo 12 lir. Nikakaj boljše prilike se ti ne more nuditi, da s tako majhnim stroškom lahko postaneš milijonar. — 39 lastnikov srečke prehodnih loterij je to že postalo. Sedaj je lahko vrsta na tebi!!! Seveda, ako se danes kupiš srečko.
LOTTERIA MERANO Regala milioni a chi compra il 27 Settembre a merano
Loterija di Merano podari milijone onemu, ki kupi srečko za 12 lir do 27. septembra popolniti.

ASCOLTATE STASERA ALE ORE 21.45 NEL PROGRAMMA B DELLA RADIO LA TRAMMISSIONE DI DISCHI FONOGRAFICI
POSLUSAJTE N O C O J OB 21.45 URI V RADIJSKEM PROGRAMU B PRENOS GRAMOFONSKIH PLOŠC
C. E. T. R. A.
di musica sinfonica simfonične muzike diretta dal: dirigent:
M° SERGIO FAILONI
RESPIGHI — ANTICHE ARIE E DANZE PER LIUTO (CB 2006) BORODIN — NELLE STEPPE DELL'ASIA CENTRALE — SCHIZZO SINFONICO (CB 20300) SIBELIUS — FINLANDIA — POEMA SINFONICO — OP. 26 (CB 20011)

Pri nas so začeli saditi krompir pred 175 leti

Kljub olajšavam, ki jih je nudila pridelovalcem krompirja vlada v začetku, se je krompir le počasi razširil

Ljubljana, 14. septembra
Nerazumljivo se nam zdi dandanes, da so se kmetje pri nas še pred dobrimi 150 leti tako branili pridelovati krompir kakor izvedmo iz zgodovinskih zapiskov. Dandanes cenimo krompir tako, da ga prištevamo med najpomembnejše pridelke in marsikomu se zdi celo potrebnejši kakor pšenica. Kako čislamo krompir, se kaže tudi v tem, da ga dandanes ne pridelujejo le kmetje, temveč tudi vrtnarji in zlasti zadnja leta tudi številni meščani, ki so včasih gojili morda le cvetje.

Slovenski menih sadil krompir leta 1620

Prav bi bilo, če bi zbrali zgodovinske podatke o priložnosti krompirja v naših krajih. Čeprav je krompir pri nas udoben sorazmerno kratak čas, vendar vemo malo, kako se je razširil in kje so ga začeli saditi najprej. Nekaj podatkov smo našli v »Izvestjih Muzejskega društva za Kranjsko« za l. 1894. Ivan Vrhovnik, eden naših najboljših krajevnih zgodovinarjev, je zbral tudi podatke o uvajanju krompirja v naših krajih. L. 1629. je tudi objavil, da je začel že l. 1620. saditi krompir slovenski menih, Gašper Plavec, ki se je rodil l. 1556. v Železnikih. L. 1604. je postal doktor phil. Od l. 1610. je bil opat v nekem samostanu v Seitenstettenu. Plavec je l. 1620. začel saditi krompir na samostanskem vrtu. Tedaj je bil krompir še botanična redkost. Plavec je dobil semenski krompir iz Belgije. Delal je resne poizkuse s krompirjem in ga je tudi opisal v knjigi. Imenoval ga je »ropas«, »popas« in »bacaras«. Navedel je tudi nekaj receptov za pripravljanje jedi iz krompirja, ki ga je priporočal kot zdravilo proti jetiki.

Od kod smo dobili krompir?

Plavca omenjamo zato, ker je bil najbrž prvi Slovence, ki je sadil krompir, ter tudi zaradi tega, ker se je krompir v naše kraje baje razširil iz Seitenstettenu, najprej na štajersko, potem pa na Kranjsko. Zdaj ne moremo raziskovati, ali to drži, vendar je pa zelo verjetno, že zaradi tega, ker je imel Plavec stike z domovino in ker so njegovi poizkusi s krompirjem budili veliko zanimanje. Seveda se pa krompir pri nas ni razširil tako hitro povsod, ter je trajalo več desetletij, da se je uveljavil kot ena najpomembnejših kmetijskih rastlin. Nedvomno so kmetje v začetku dobivali seme iz raznih krajev. Zanesljivo je, da kmetje pri nas v 17. stoletju niso še znali mnogo ceniti krompirja, saj se je razširil šele ob koncu 18. stoletja.

Lepa slovenska imena

Zdaj ni v rabi najlepše in tudi ne slovensko ime za »podzemski kostanj« ali »zemeljsko jabolko« kakor so imenovali pri nas v začetku »Grundbirne« — krompir. Čudno res, da se je udomačila takšna spaka, ko je bilo vendar dovolj lepih domačih imen. Tako je v okolici Vrhnike še zdaj živo ime korun, ki so ga uporabljali tudi nekateri starejši pisatelji. Ko je avstrijska vlada v letih propagande za krompir izdajala odloke o pospeševanju pridelovanja krompirja, so slovenski in slovenskih bese-dilnih Grudbirne, Kartoffel ali Erdapfel; podzemski kostanj ali zemeljsko jabolko. V gorenskih in koroških narečjih pa imenujejo krompir »podzemljica«, kar je tudi lepo ime.

Kmetijska družba pospeševala pridelovanje krompirja

Nekateri naši pisci trdijo, da se je krompir pri nas začel bolje uveljavljati sredi 18. stoletja, in sicer zaradi lakote v letih 1745. do 1758. in 1763., 1770. ter 1772. V resnici pa marsikje niti lakota ni mogla prisiliti kmetja, da bi se oprijel pridelovanja krompirja. Mnogi so celo mislili, da je krompir strupen in neuporaben. Zanesljivo je, da krompir v naših krajih pred 150 leti še ni bil posebno razširjen. Pridelovali so ga začeli šele nekoliko bolje po ustanovitvi Kmetijske družbe, ki je začela poučevati kmete, kako je treba gojiti novo rastlino, in jim nudila tudi seme. Kmetijska družba je pa bila ustanovljena šele l. 1767., pred 175 leti. Tedaj je bilo pridelovanje krompirja zelo potrebno, kar spreveljamo že iz tega, da je družba že na svoji prvi seji razpravljala o naročilu cesarske vlade, naj bi izdelali pouk, kako je treba saditi krompir. Prva seja je bila 26. oktobra l. 1767. Da kmetje tedaj še niso pridelovali krompirja, vsaj mnogo ne, dokazuje nagrada, ki jo je Marija Terezija določila pridelovalcem krompirja.

Dva zlatnika pridelovalcem krompirja

Ena prvih nalog Kmetijske družbe je torej bila, da je začela pospeševati pridelovanje krompirja. Sama beseda bi pa najbrž nič ne zalegla. Kmetje so se začeli oprijemati pridelovanja krompirja šele, ko je vlada določila po 2 zlatnika nagrade. V vladnem odloku je bilo rečeno, da dobi pridelovalec 2 zlatnika nagrade, ako posadi v štirih letih, t. j. do 1771., nekaj zemlje s krompirjem. Nagrado dobi, četudi posadi le toliko zemlje, kolikor je delavec lahko prekoplje na dan. Številni kmetje so začeli pridelovati krompir predvsem zaradi nagrade. In niso nameravali pridelka porabiti za hrano. Obdelana površina v začetku najbrž ni bila posebno velika. Ukrepi za večje pridelovanje krompirja so bili potrebni še pozneje. V tistih časih so se pa mnogi tudi lotili obdelovanja zemlje še zaradi neke druge nagrade, ki je menda vlekla precej bolj kakor dva zlatnika. Cesarica Marija Terezija je namreč določila, da bo vsak, ki obdelala leino ali izboljša slabo rodovito zemljo — ne sme pa sekati gozdov — oproščen plačevanja davkov 12 let. Iz tega bi lahko sklepali, da so kmetje v začetku sadili krompir na slabši zemlji, ki je prej niso uporabljali. Zemlje se jim je zlelo škoda za krompir in menda so le redki določili za pridelovanje krompirja njive na škodo drugih pridelkov.

Še leta 1788 poziv kmetom, naj sade krompir

Tudi v dobi vladne Jožefa II. krompir pri nas še ni bil posebno razširjen. Še vedno so bili potrebni vladni ukrepi, da bi se kmetje oprijeli pridelovanja. Tako je cesar Jožef II. leta 1788. razposlal po vsem Kranjskem poziv oblastem, naj priporočajo pridelovanje krompirja. Določil je tudi nagrado pridelovalcem, po 2 zlatnika, toda le za dobo dveh let, kajti v razglasu je bilo rečeno, da čez 2 leti ne bo treba več nagrad, ker bo kmet sam spoznal, kako zelo je koristen krompir. Krompir je vendar najboljši

nalomestek žita v letih, ko žito ne obrodí. Dalje je bilo povedano v razglasu, da »krompir na Nemškem sade že splošno in tudi na Češkem uživa velike koristi od njega nad 100.000 ljudi, bodisi, da pitajo z njim govedo ali perutnino, bodisi da delajo iz njega žganje, skrob in moko, ki jo mešajo med kruh. Razen tega uporabljajo krompir pri raznih kuhah in pekah.

Krompir splošno razširjen v začetku 19. stol.

Krompir se je pri nas splošno razširil šele v začetku prejšnjega stoletja. Kmetje so le sčasom izgubili nezaupanje do njega ter se prepričali, kako izvrstno živilo je za ljudi ter krma za živino. V začetku so najbrž krmili z njim bolj živino kakor ga uporabljali zase. Težko je bilo izkoreniniti staro nezaupanje, pa tudi strah pred zastrupitvami. Zlasti bogatejši kmetje, ki so pridelali mnogo drugih pridelkov, niso dolgo začeli jesti krompirja. Številni kmetje nikakor niso dajali prednosti pridelovanju krompirja pred žitom, saj se jim je zdelo škoda sleherne pedi zemlje za krompir na škodo žita. Kako silno so se naši kmetje otepal krompirja — tedaj so se ga otepalí, pozneje so ga pa tem bolj otepalí — se prepričamo tudi iz listine ljubljanskega magistrata iz dobe, ko je izšel razglas Jožefa II. Rečeno je bilo, da ni upanja, da se bo kdo oprijel pridelovanja krompirja, kajti kmetje v ljubljanski okolici pridelujejo le žito. Zemlja ni primerna za pridelovanje krompirja in vsak drug pridelok vrže mnogo več... — Lani smo pa na kmetijski razstavi v Ljubljani lahko spredelili, da daje pridelok krompirja več dobička kakor pridelovanje žita. Zdaj pač ni treba več nikomur priročati, naj prideluje krompir. Kmetje so spredelili že v francoski dobi, v prvih desetletjih prejšnjega stoletja, da je krompir izredno pomemben. Tedaj je bil splošno razširjen po vsem Kranjskem. — Krompir se je torej pri nas uveljavil povsod šele pred dobrimi 100 leti. Pridelovali so ga sicer tu in tam že mnogo prej, a pred 150 leti je bil še sorazmerno zelo redek.

Tiskanje novčanic in kovanje kovancev

je že od nedkaj ena najtežjih nalog tiskarske odnosno kovaške obrti

Tiskanje novčanic je že od nekdaj ena najtežjih nalog tiskarske obrti. Da bi bilo ponarejanja novčanic čim bolj otežkočeno, ni potreben samo poseben papir, temveč tudi poseben tisk. Za tak tisk so potrebne bogate izkušnje in pa nalašč v ta namen izdelani stroji. Zato tiskanje v Evropi novčanic samo v onih državah, kjer imajo visoko razvito tiskarsko tehniko. Te države so Nemčija, Italija, Anglija in Francija. Novčnice pa tiskajo tudi v Belgiji in na Holandskem. Nekaj so jih natisnili tudi že v Pragi, Krakovu in Varšavi.

Tiskarne, kjer tiskajo novčnice, tiskajo navadno vrednostne papirje, čekovne formulare in podobne tiskovine. Angleška tiskarska podjetja, ki so si priborila v mnogih evropskih državah ugled in zaupanje, so zdaj oboje izgubila in njihovo delo je v celoti prevzela Nemčija. Tako so nedavno izdane turške novčnice po 100 funtov tiskali v Nemčiji. Z njimi so bile nadomeščene v Angliji tiskane novčnice, uničene med balkansko vojno v Pirejskem pristanišču, Grške, srbske, rumunske in bolgarske novčnice tiskajo zdaj večinoma tudi v nemških zaslinih tiskarnah. Hrvatska narača novčnice tudi deloma v Nemčiji, deloma jih pa tiska doma. Tudi španske novčnice se tiskajo zdaj v Nemčiji. Največja nemška tiskarna novčnic je tiskala pred vojno tudi mnogo vrednostnih papirjev in celo poštnih znamk za Indijo, seveda je pa morala pri tem premagati ostro angleško konkurenco.

Tudi v kovanju denarja je morala Nemčija med sedanjo vojno urediti svoj položaj. V tem pogledu so pa evropske države manj odvisne od inozemstva, kakor v pogledu tiskanja novčanic. Vse, razen Bolgarije in Grčije imajo namreč tudi svoje kovnice, v katerih se kuje zlasti drobiž. Bivša jugoslovenska kovnica v Beogradu kuje zdaj kovance za Srbijo. Tudi Hrvatska je usta-

novila v Zagrebu svojo kovnico. Toda kapaciteta kovnic je v mnogih državah premajhna, da bi mogli kovati v njih dovolj kovancev. To se pokaže zlasti, če je potreben prehod s srebrnega na nikeljast, bakren, aluminijast ali železen denar. Pač pa ima Nemčija kovnice, ki so brez vsakih zadržkov kos tudi takim nalogam.

Največja evropska podzemna jama

Solnograški raziskovalci podzemnih jam so odkrili nedavno v pogorju Tennen v višini 2100 m pod ledenikom nov sistem podzemnih jam. Dosej so preiskali že 800 metrov hodnikov in dvoran. Podzemni ledenik obsegajo nad 100 kvadratnih metrov in debel 5 do 6 m, je bil tudi odkrit kot izreden naravni pojav. Poleg tega so našli raziskovalci mnogo krasnih kapnikov in redke oblike kalcitovih kristalov.

Peta ekspedicija v podzemne jame je dosegla nepričakovane uspehe. V enem rovu so odkrili močan zračni tok. Raziskovalci so prišli v ogromno dvorano, ki je celo najmočnejše svetilke niso mogle razsvetliti in kamor se nikoli ni stopila človeška noga. Do te dvorane vodi 40 metrov širok podzemni hodnik, visok 50 m, in dolg 500 metrov. Nazvali so ga Titanov hodnik. Nova podzemna jama odnosno dvorana je največja v Evropi. Titanov hodnik se konča v ledeni jami, ki še ni raziskana. Tu stoje krasni ledeni stebri. Raziskovalci so prepričani, da bodo odkrili še mnogo podzemnih zanimivosti in lepot. Na nekem drugem hodniku je bil zračni tok tako močan, da ugasnejo vse luči. Po tem hodniku se pride do drugega vhoda v podzemne jame. V dvoranih je polno gramozca, ki pričja, da je tekla v pradavnih časih tod velika reka.

Telefonisti na delu na egiptskem ozemlju

Podržavljenje rudnikov v Bolgariji

V bolgarskem narodnem gospodarstvu igrajo važno vlogo makedonski rudniki. Bogata so zlasti ležišča kromrove rude, ki so je pridobili že leta 1937 nad 50.000 ton. Ležišča te važne rude cenijo na en milijon ton. Približno toliko je v makedonski zemlji tudi svinčene in cinkove rude. Poleg tega je pa v Makedoniji tudi mnogo bakrene, manganove in železne rude ter premoga, dalje antimona, zlata in srebra. Da bi mogla Bolgarija izkoristiti vsa ta naravna bogastva, je izdala vlada za priključena ozemlja uredbo, s katero se poddržavljuje vsi rudniki in vsa ležišča rude. Nove koncesije se lahko dobe samo v onih primerih, kjer država nima nobenih pretenzij.

Zasebniki in juridične osebe, ki so imeli pred priključitvijo Makedonije, Tracije in Moravije v teh pokrajinah koncesije in rudosledne pravice, morajo dokazati to trgovskemu ministru ob predložitvi dokumentov, ki jih pregleda posebna komisija. Menistrski svet potrdi sklepe komisije, proti katerim ni nobene pritožbe. Delnice in deleži na rudarskih podjetjih vseh vrst v teh pokrajinah smejo biti prenešene samo z dovoljenjem trgovskega ministra. Prenosi so neveljavni, če jih ne potrdi trgovski minister. Vsa rudniška podjetja in družbe morajo prijaviti svoje statute, število delnic, deleže in razdelitev kapitala, ne glede na to, dali imajo svoj sedež v Bolgariji ali v inozemstvu. Isto velja za lastnike delnic in deležev.

Bombaž v Rumuniji blokirano

Državno tajništvo za industrijo, trgovino in rudarstvo v Rumuniji je odredilo, da morajo izročiti pridelovalci bombaža ves pridelok po uradnih cenah pooblaščenim zbiralcem. Za lastno potrebo lahko obdržijo največ 50 kg bombaža. Prepečeno je obrati bombaž pred dorovitvijo. Prepečeno je tudi vsako prevažanje bombaža brez dovoljenja županstva pristojnih občin. Ves bombaž, ki pripada poedinim tekstilnim tvornicam ali ki ga razdeli gospodarsko ministarstvo, je blokirano in na razpolago gospodarstvenemu ministru. Pooblaščen zbiralci bombaža se morajo strogo držati predpisov. Oni so osebno odgovorni za to, da oddajo pridelovalci bombaža ves svoj pridelok. Domači bombaž smejo predelovati samo podjetja, ki ga dobe od zbiralcev ali od gospodarskega ministarstva.

Bolgarski vrtnarji v Nemčiji

V Nemčiji deluje zdaj 20.000 bolgarskih vrtnarjev. Zaposlitev bolgarskih vrtnarjev v Nemčiji pa ni nič novega. Že okrog 80 let hodijo bolgarski vrtnarji vsako leto v Nemčijo, kjer se lahko v polni meri uveljavijo njihova vrtnarska spretnost. V okolici Dunaja je okrog 400 bolgarskih vrtnarjev. Rože in sočivje bolgarskih vrtnarjev se v Nemčiji visoko cení. Bolgarski vrtnarji imajo v vrtnarstvu že stare izkušnje. Oni dan so imeli v Nemčiji zaposleni bolgarski vrtnarji na Dunaju občni zbor. Predsednik njihovega društva bivši bol-

garski kmetijski minister Kušev, je nagovoril zborovalce v bolgarsčini. Naglašal je veliko razumevanje, ki ga kažejo nemške oblasti za prizadevanje bolgarskih vrtnarjev.

Židovska zemljiška posest na Madžarskem

Madžarski uradni list je objavil te dne pravilnik k zakonu o židovski zemljiški in gozdni poseti. Nad 5000 židovskih kmetij ne obsega niti 5 katastralnih oralov. Skupaj merijo te kmetije 27.000 katastralnih oralov. Pravilnik k zakonu o razlastitvi določa, da lahko preidejo te kmetije v kršćanske roke brez večje obremenitve državne uprave. Pravilnik določa prodajne, odnosno kupne pogoje. Kupne pogodbe je treba predložiti pristojnim občinam, potem pa lahko preide zemljiška posest iz židovskih v kršćanske roke, če ni nobenega ugovora. Po prodaji nepremičnin morajo vplačati židovski prodajalci 25 odstotkov prodajne cene v naselitveni fond. Iz tega fonda bodo dobivali novi posestniki denarna sredstva za nabavo orodja in drugih potrebščin.

SONČNA URA

— Marička, koliko je ura?
— Gospa, naša ura se je ustavila.
— Pa stopite na vrt pogledat, koliko kaže sončna ura.
— Ah, milostiva, zunaj je temna noč.
— Ne govorite toliko. Vzemite luč in pojditte pogledat.

MED SKOTI

— Ali ste že obedovali?
— Da, že davno.
— Zelo mi je žal. Hotel sem vam postreči s čašico žganja.
— Zelo ste ljubeznlivi, ob drugi priloiki vaše postrežljivosti ne bom odklonil. Ali ste tudi vi že obedovali?
— Ne, jaz pa še nisem.
— Tudi to je škoda. Prav kar sem vas hotel povabiti na črno kavo.

OVIRJE

Prijatelji gresta skupaj v gledališče.
— No, kako ste se zabavali? — ju vprašajo drugi dan.
— V začetku imenitno.
— In pozneje?
— Pozneje so nama sosedí to — prepo-vedali.

SOCUTJE

Pariški slikar Utrilo je dal nekoč soferju avtotaksija naptuno, rekoč:
— Vzemite tole in privoščite si kozarček dobre vina na svoje zdravje.
— Sofer je pa odgovoril:

— Videti ste tako bolni, da en kozarček ne bo začustoval.

DOBRA SLUZBA

— Zaprošili ste za roko moje hčere. Rad bi vedel, s čim se pečate.
— S statistiko.
— To ni napačno. V katerem uradu pa, če smem vprašati.

V TRAFIKI

— Evo, to je zelo lepo voščilo za godč.
— Mnogo sreče edini, ki jo ljubim.
— Imenitno, dajte mi brž pet takih voščil.

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

»Gosto prihaja,« je dejal.
»Da, da.«

»Dobro, da se ni vzdignila snoči.«
»Da.«

Ko se je za trenutek pomudil, je mož položil prst ob čepico in krenil z vozičkom naprej. Stopila sem na plano in šla tja do roba gozdov. Med drevjem se je mežljal zgoščevala v viago in kot drobna prašavica ali kapljala na golo glavo. Jasper ob mojem znožju je bil videti prihujen, rep je nosil ob tleh, rožnati jezik mu je visel iz gobca. Soparni dan ga je delal nemirnega in potrtega. Odtoč, kjer sem bila, sem slišala morje, ki se je lenobno mrnaraje razbijalo ob čereh. Bela meglja se je valila preko mene proti hiši in nosila s seboj slan vonj po morskih haloganih. Položila sem Jasperju roko na kožuh. Ves premočen je bil. Ko sem se ozrla po hiši, nisem več videla obrsov zidov in dimnikov, temveč zgolj nedoločno obliko, v kateri so se črtala samo okna zahodnega krila in cvetlične vaze na terasi. Okno spalnice v zahodnem krilu je bilo odprto; nekaj postav je slonela na njem in gledala po vrtačah. Tako zabrisana je bila in tako nerazložna, da me je za hipce prevzel občutek: Maksima višim. Nato se je

93

zganila; videla sem, kako je iztegnila roko in zaprla oknice, ter mahoma spoznala gospo Danversovo. Oprezala je zamenjalo, ko sem stala na robu gozda, zavita v belc megleno morje. Videla me je bila, kako sem počasi krenila s terase preko trat. Po neposrednem vodu, ki ga je imela v svoji roki, je morda celo prisluškovala mojemu telefonskemu razgovoru s Frankom. In zdaj je vedela, da Maksim ni bil prebil roči z menoj. Slišala je bila moj glas, moj jok. Poznala je vlogo, ki sem jo igrala toliko ur, ko sem v svoji sinji obleki atala zraven Maksima! Vedela je, da me ni bil niti pogledal niti mi ni bil privoščil ležede. Ona in Rebeka sta zdaj slavili zmago.

Snoči je stala na preži in me gledala skozi odprta vrata zahodnega krila. Toda peklenski nasmeih njenega bledega mrliškega obraza je bil živ; bila je ženska kakor jaz, bitje iz mesa in krvi. Ona ni bila mrtva kakor Rebeka. Če nisem mogla govoriti z Rebeko, sem mogla govoriti z njo.

V naglem nagibu sem krenila proti hiši. Preko-račila sem vežo, se vzpela po velikih stopnicah, zavila pod stebrenik ob galeriji, prišla po temnem, tihem hodniku do Rebekine sobe in odločno stopila vanjo.

Gospa Danvers je bila še vedno pri oknu; oknice so bile zdaj zaprte.

»Gospa Danvers!« sem zaklicala. »Gospa Danvers!« Obrnila se je; videla sem, da niso njene oči nič manj rdeče in zabrekle od joca kot moje; beli obraz je bil marogast od bledih senc.

»Kaj je?« Od mlogega joka ji je zvenel glas takisto globoko in hripavo kakor meni.

Nisem pričakovala, da jo bom našla v tem stanju. Zamišljala sem si jo nasmejanjo, okrutno in hudobno kakor snoči. Zdaj ni bila nič od vsega tega; bila je bolna, trudna starka.

Z roko na kljuki sem neodločno obstala; mahoma nisem več vedela ne kaj naj ji rečem, ne kako naj se vedem proti nji. Njene rdeče, zabrekle oči so srepo zrlje vame, jaz pa nisem našla besed.

»Jedilnik za kosilo sem pustila na pisalni mizi kakor običajno,« je rekla nazadnje. »Zelite kaj izpremeniti?«

Njene besede so me ohrabile. Krenila sem v sredo sobe. »Gospa Danvers,« sem rekla, »nisem se prišla razgovarjat o kosilu, in vi to veste, kaj ne?« Ni mi odgovorila. Z levico je gibala ob boku, kakor da bi mesila.

»Ste dosegli, kar ste hoteli?« sem nadaljevala. »Vse je bilo naprej zasnovano, le priznajte! Ste zdaj zadovoljni, kaj? Ste zadovoljni?«

Odvrnila je glavino in pogledala skozi okno, kakor pred mojim vstopom. »Čemu ste prišli semkaj?« je rekla. »Nihče vas ni hotel tu v Manderleyu. Vsem nam je bilo tako dobro, dokler niste prišli. Zakaj niste ostali, kjer ste bili, na Francoskem?«

»Kakor vidim, pozabljate, da ljubim svojega moža!«

»Ko bi ga res ljubili, ne bi bili nikoli postali nje-gova žena.«
Okamenela sem. Položaj je bil tak prootiumen,

da sem skoraj zdvomila, češ, ali se mi blede.

»Mislim, da vas sovražim, a sama ne vem...« je nadaljevala s svojim brezvočnim, mrtvim glasom, še vedno gledaje mimo mene. »Takisto je, kakor da bi bila vsa trpkoba v meni dogorela.«

»A zakaj bi me sovražili?« sem vprašala. »Sem mar kdaj storila kaj takega, da bi me morali sovražiti?«

»Skušali ste zavzeti mesto gospe de Winter,« je rekla z odvrnjeno glavno.

»Ali sem hotela kaj izpremeniti v Manderleyu?« sem odgovorila. »Vse je ostalo, kakor je bilo prej. Nikoli nisem povzdignila glasu, vse sem prepuščala vam. Da ste mi dali le trohico možnosti, bi vam bila postala prijateljica, a vi ste se že prvi dan postavili proti meni. Na obrazu sem vam čitala, tisti mah, ko sem vam podala roko.«

Nič ni dejala; levica ji je še vedno nekaj mesila vzdolž črnega krila.

»Toliko jih je, moških in žensk, ki se drugič poročijo,« sem nadaljevala. »Vsak dan je na tisoče drugih porok. Vi pa govorite, kakor bi bila s tem, da sem postala žena gospe de Winterja, storila zločin in svetoskrunstvo nad pokojnico. Ali nimava iste pravice, da sva sročna, kakor katera koli druga dvojica?«

»Gospod de Winter ni sročen,« je rekla in mi vendar že spet pogledala v oči. »Še otrok bi moral videti, da ne. Samo v oči mu je treba pogledati. Živi kakor vpeku; že ves čas, kar je ona mrtva, ima take oči.«